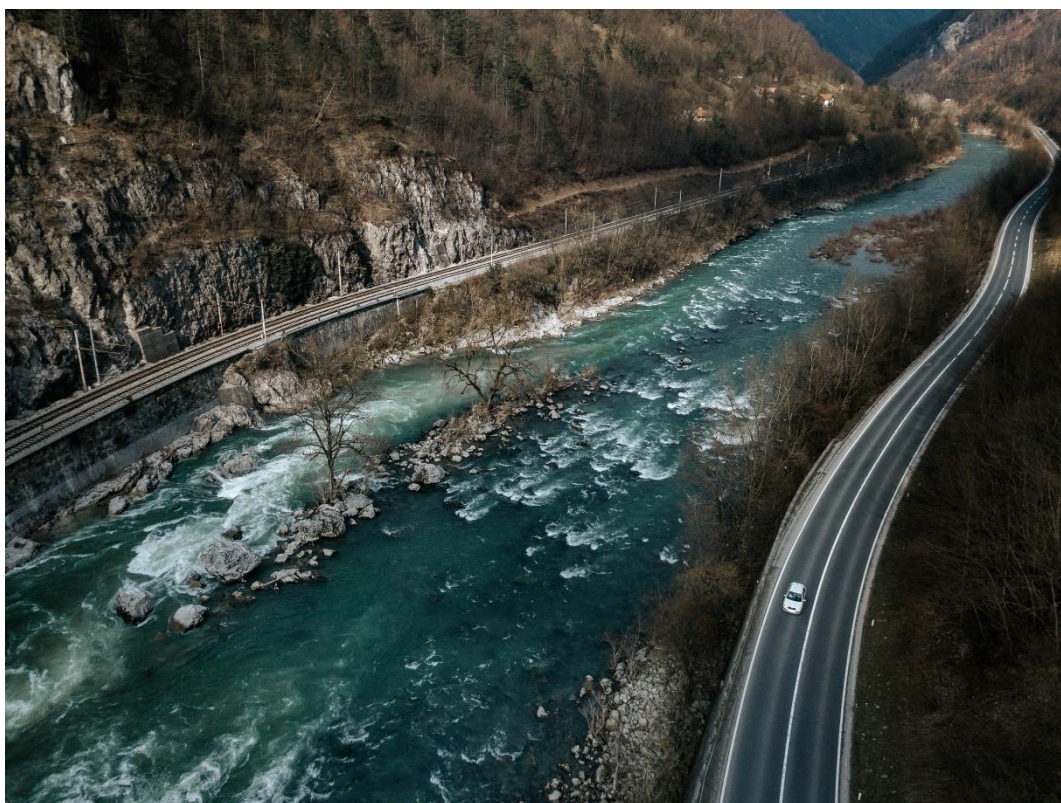

REGIONALNA
RAZVOJNA
AGENCIJA
ZASAVJE

REGIONALNI RAZVOJNI PROGRAM ZASAVSKE REGIJE 2021 – 2027

STRATEŠKI DEL

december 2019

KAZALO

1.	UVOD: IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO RRP ZASAVSKE REGIJE 2021 – 2027	3
2.	ANALIZA REGIONALNIH RAZVOJNIH POTENCIALOV IN OPREDELITEV KLJUČNIH RAZVOJNIH OVIR IN PREDNOSTI REGIJE, VKLJUČNO S POLOŽAJEM V MEDNARODNEM PROSTORU	5
2.1.	Ocena stanja v regiji.....	8
2.1.1.	Demografska podoba	8
2.1.2.	Gospodarska podoba	11
2.1.3.	Okolje in prostor	20
2.1.4.	Kakovost življenja.....	23
3.	VIZIJA RAZVOJA REGIJE	30
5.	KLJUČNI IZZIVI REGIJE	33
7.	STRATEŠKI RAZVOJNI CILJI REGIJE	35
8.	RAZVOJNE PRIORITETE REGIJE.....	37
8.1.	Inovativno in konkurenčno gospodarstvo v Zasavju	37
8.2.	Zeleno in nizkoogljično Zasavje.....	39
8.3.	Mobilno in regionalno povezano Zasavje.....	40
8.4.	Družbeno razvito Zasavje	43
8.5.	Trajnostni in celostni razvoj mesta in podeželja	44
9.	KAZALNIKI MERJENJA CILJEV REGIJE	47

1. UVOD: IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO RRP ZASAVSKE REGIJE 2021 – 2027

Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Ur. list RS, št. 20/11, 57/12, 46/16; ZSRR-2) v 13. členu določa vsebino Regionalnega razvojnega programa (RRP), ki zajema strateški in programski del. Strateški del obsega analizo regionalnih razvojnih potencialov, opredelitev ključnih razvojnih ovir in prednosti regije, razvojne cilje in prioritete regije v programskem obdobju ter določitev razvojne specializacije regije. Programski del pa vsebuje programe za spodbujanje razvoja v regiji s časovnim in finančnim ovrednotenjem ter določi sistem spremljanja, vrednotenja in organiziranosti izvajanja regionalnega razvojnega programa.

Regionalni razvojni program se sprejem za določeno programsko obdobje. Razvojni svet regije Zasavje je 26. 9. 2018 na 9. korespondenčni seji skladno z Uredbo o regionalnih razvojnih programih sprejel Sklep o pripravi regionalnega razvojnega programa regije Zasavje za obdobje 2021-2027 in Program priprave RRP za obdobje 2021-2027.

Zasavska regija je z 485 km² površine in 57.061 prebivalci (Vir. SURS, leto 2018) druga najmanjša med dvanajstimi slovenskimi statističnimi regijami. Zasavje sestavljajo občine Hrastnik, Trbovlje, Zagorje ob Savi in Litija. Občina Litija je na podlagi Uredbe (ES) št. 1319/2013 z dne 9. decembra 2013 o spremembi prilog Uredbe (ES) št. 1059/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. maja 2003 o oblikovanju skupne klasifikacije statističnih teritorialnih enot (NUTS), z dnem 1. 1. 2015 prešla iz Osrednjeslovenske v Zasavsko statistično regijo.

Slika 1: Zasavska regija

S sprejetjem sprememb in dopolnitev Uredbe o regionalnih razvojnih programih bo omogočeno, da se bo RRP 2021–2027 pripravili v dveh korakih in sicer najprej strategija razvoja regije kot strateški del RRP in nato programski del RRP.

Strateški del Regionalnega razvojnega programa zasavske regije za obdobje 2021 – 2027 vsebuje:

- Uvod
- Analizo regionalnih razvojnih potencialov, opredelitev ključnih razvojnih ovir in prednosti regije, vključno s položajem regije v mednarodnem prostoru
- Opredelitev vizije razvoja regije
- Prednosti, slabosti, priložnosti in ovire razvoja regije
- Ključni izzivi regije
- Opredelitev in utemeljitev razvojne specializacije regije
- Opredelitev in opis (strateških) razvojnih ciljev regije
- Opredelitev in opis razvojnih prioritet regije

Območje priprave Strategije/RRP je regija Zasavje s štirimi občinami:

- Občina Trbovlje,
- Občina Zagorje ob Savi,
- Občina Hrastnik,
- Občina Litija.

Vodja priprave RRP: Tadej Špitalar

Člani priprave RRP:

- sodelavci RRA Zasavje,
- člani Razvojnega sveta zasavske regije (RSR) in člani odborov RSR,
- organizacije/ institucije/društva, vključene v Regijsko razvojno mrežo Zasavje,
- člani RSR Osrednjeslovenske regije iz občine Litija, ki nimajo glasovalne pravice v okviru RSR in njegovih odborov, lahko pa predlagajo vsebino RRP, vezano na deležnike iz občine Litija,
- širša projektna skupina razvojnih partnerjev v regiji.

Pri pripravi RRP sodelujejo predstavniki razvojnih institucij po naslednjih področjih:

- Človeški viri: ZRSZ OS Trbovlje, mladinski centri, Zasavska ljudska univerza, nevladne organizacije, šole, vrtci, predstavniki občin, Zasavska gospodarska zbornica, Območne – obrtno podjetniške zbornice, podjetja...

- Gospodarstvo: Zasavska gospodarska zbornica, Območne obrtno-podjetniške zbornice, predstavniki občin
- Kultura in naravne znamenitosti: kulturni domovi, kulturno-rekreacijski center, Rudarski muzej Zagorje, Zasavski muzej Trbovlje, predstavniki občin
- Podežlje s kmetijstvom in turizem: Partnerstvo LAS Zasavje ter člani LAS-a, predstavniki občin, kmetijsko gozdarski zavod – izpostava Zagorje, zavod za gozdove – krajevna enota Zagorje ob Savi
- Okolje in prostor: komunalna podjetja, predstavniki občin
- Infrastruktura in energetika: predstavniki občin
- Kakovost življenja (socialne, zdravstvene storitve, etnične manjšine, prosti čas):
 - o sociala: centri za socialno delo, večgeneracijski center, domovi za starejše humanitarne organizacije;
 - o zdravstvo: zavodi na področju primarnega zdravja – zdravstveni domovi, splošna bolnišnica, predstavniki občin.

2. ANALIZA REGIONALNIH RAZVOJNIH POTENCIALOV IN OPREDELITEV KLJUČNIH RAZVOJNIH OVIR IN PREDNOSTI REGIJE, VKLJUČNO S POLOŽAJEM V MEDNARODNEM PROSTORU

Zasavsko statistično regijo sestavljajo 4 občine (Občina Trbovlje, Zagorje ob Savi, Hrastnik in Litija) saj je na podlagi Uredbe (ES) št. 1319/2013 z dne 9. decembra 2013 o spremembi priloge Uredbe (ES) št. 1059/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. maja 2003 o oblikovanju skupne klasifikacije statističnih teritorialnih enot (NUTS) Občina Litija z dnem 1. 1. 2015 prešla iz osrednjeslovenske v zasavsko statistično regijo, ta se je zato povečala (za 221 km²); posledično (za 221 km²) se je zmanjšala osrednjeslovenska NUTS 3 regija (statistična regija). Skladno s to spremembo in prehodom Občine Litija v Zasavsko statistično regijo se Občina Litija v programskem obdobju 2021 – 2027 vključi v območje Zasavske razvojne regije in v regionalni razvojni program regije.

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je bila v letu 2019 površina Zasavske regije 485 km², število prebivalcev pa 56.962, s čimer je regija po površini najmanjša slovenska statistična regija, po številu prebivalcev pa druga najmanjša. Glede na gostoto prebivalstva (117,6) je za osrednjeslovensko regijo in podravsko regijo tretje najpogosteje poseljeno območje. Razpršenost prebivalstva je neenakomerna, saj so visoke koncentracije značilne le za občinska urbana jedra Trbovelj, Zagorja, Hrastnika in Litije. Število prebivalstva v regiji upada saj znaša naravni prirast regije - 116, še bolj neugodno pa je selitveno gibanje, saj je selitveni prirast regije prav tako negativen (-146).

Bruto domači proizvod na prebivalca je leta 2017 znašal 10.910 evrov, s čimer je bil najnižji med vsemi slovenskimi regijami in je krepko zaostajal za slovenskim povprečjem (20.815 €). Struktura ustvarjene bruto dodane vrednosti je vse bolj primerljiva s slovensko, saj največji delež s 64,8 % ustvari storitvena dejavnost, delež industrije je 32,4 %, kmetijstva pa 2,8 %. Delež novonastalih podjetij v regiji (odstotek od vseh podjetij) je 9,65, kar je skoraj na ravni slovenskega povprečja (9,71), število novonastalih podjetij na 10.000 prebivalcev v regiji je 53,94, s čimer je Zasavska regija druga najslabša na tem področju glede na vse regije v Sloveniji in tudi krepko zaostaja za Slovenskim povprečjem (89,28), prav tako pa je število hitrorastočih podjetij v regiji 17, kar je najmanj med vsemi slovenskimi regijami. V regiji je delež podjetij, ki so prenehala poslovati med podjetji 5,63 %, kar je manj od slovenskega povprečja (5,94 %). 3847 podjetij v regiji je leta 2017 ustvarilo 1,070 milijarde evrov prihodkov.

Zasavska regija ima bogato kulturno dediščino. V regiji je 733 enot nepremične kulturne dediščine (kulturnih spomenikov in registrirane dediščine).

Med letoma 2010 in 2017 so investicije v varstvo okolja na letni ravni znašale od 1,2 do 10,3 milijona evrov, kar je pomenilo od 0,3 do 4,4-odstotni delež vseh slovenskih naložb v okolje. Skupna vrednost naložb v letu 2017 je bila 10,3 milijonov evrov (68,7 % za varstvo biološke raznovrstnosti pokrajine, 16,8 % za varstvo zraka in klime, 4,6 % za upravljanje odpadnih voda, 3,4 % za ravnanje z odpadki, 2,4 % za varstvo in izboljšavo tal, podtalnice in površinskih voda).

Zasavska regija ima visok delež prezgodnje umrljivosti, saj delež umrlih pred 65. letom znaša med moškimi 25,4 %, med ženskami pa 15,0 %. Stanovanja so tako po površini kot po številu sob v povprečju najmanjša v Sloveniji, najvišji pa je delež gospodinjstev, ki prebivajo v najemnih stanovanjih. Gostota cestnega omrežja je med najvišjimi v državi, najnižje pa je število avtomobilov (517 na tisoč prebivalcev).

Tabela 1: Nekaj primerjav zasavske regije in Slovenije (zadnji razpoložljivi podatki)

	Zasavje	Slovenija
Število prebivalcev	56.962 (2019)	2.080.908 (2019)
Regionalni bruto domači proizvod na prebivalca (v €)	10.910 (2017)	20.815 (2017)
Število delovno aktivnih prebivalcev	14.389 (2019)	893.180 (2019)
Stopnja registrirane brezposelnosti	8,3 % (avgust 2019)	7,4 % (avgust 2019)
Število diplomantov na 1000 prebivalcev	7,51 (2018)	8,02 (2018)
Število podjetij	3.847 (2017)	195.756 (2017)
Neto dodana vrednost na zaposlenega (v €)	38.163 (2018)	44.415 (2018)
Število samozaposlenih oseb	2.081 (januar 2019)	92.540 (januar 2019)
Število novonastalih podjetij	310 (2017)	18.430 (2017)
Investicijska aktivnost gospodarskih družb – bruto investicije v nova osnovna sredstva na prebivalca (v 1000 €)	1.000 (2017)	2.410 (2017)
Povprečne mesečne neto plače (v €)	993,67 (2018)	1.092,74 (2018)
Število prenočitev turistov	981 (september 2019)	1.456.624 (september 2019)
Število registrirane nepremične kulturne dediščine	733 (2019)	30.095 (2019)
Investicije za varstvo okolja (v 1000 €)	10.368 (2017)	232.956 (2017)

Viri: SURS, UMAR, AJPEŠ, ZRSZ

2.1. Ocena stanja v regiji¹

2.1.1. Demografska podoba

Zasavska regija je po številu prebivalcev druga najmanjša regija med slovenskimi statističnimi regijami, število prebivalstva pa tudi hitro nazaduje. Kljub temu ima še vedno tretjo največjo gostoto prebivalstva. Pričakovati je nadaljnje upadanje, saj sta za regijo značilna visok indeks staranja prebivalstva (za 12,4 indeksnih točk nad slovenskim povprečjem) in negativen selitveni prirast med statističnimi regijami (-146).

Tabela 2: Prebivalstvo v Zasavju

Občina	Prebivalstvo (2019H2)	Gostota prebivalstva (preb./km ²) (2019)	Indeks staranja prebivalstva (2019)	Skupni prirast prebivalstva 2018)
Hrastnik	9.140	156	181,9	-30
Trbovlje	16.037	275,7	176,9	-31
Zagorje ob Savi	16.453	111,8	134,8	-68
Litija	15.429	69,7	112,1	34
Zasavje	57.059	117,6	145,3	-95
Slovenija	2,73 %	103,1	132,9	14.028

VIR: SURS

Zasavje je v zadnjih letih območje, iz katerega se prebivalstvo izseljuje, pri čemer je večina migracij notranjih. Prvi razlog je, da je Zasavje razpeto med dva močnejša naselitvena jedra, Ljubljano in Celje, in večina notranjih selitev poteka v teh dveh smereh. Drugi razlog pa je gospodarsko in socialno stanje, ki prebivalstvo sili v iskanje možnosti v okoljih, kjer imajo več priložnosti.

¹ Opis stanja v regiji temelji na statističnih in drugih podatkih iz različnih podatkovnih zbirk in evidenc.

Tabela 3: Gibanje prebivalstva

		2014	2015	2016	2017	2018
Naravni prirast na 1000 prebivalcev	Slovenija	1,1	0,4	0,3	-0,1	-0,4
	Zasavje	-2,1	-1,1	-0,7	-1,1	-2,0
Selitveni prirast na 1000 prebivalcev	Slovenija	-0,2	0,2	0,5	0,6	7,2
	Zasavje	-5,6	-4,4	-1,4	-2,8	0,4
Skupni prirast na 1000 prebivalcev	Slovenija	0,9	0,6	0,8	0,5	6,8
	Zasavje	-7,7	-5,4	-2,1	-3,9	-1,7

VIR: SURS

Stanje na dan 1.7.2019 kaže, da je živel v Zasavju 57.059 prebivalcev, kar je 2,73 % vseh prebivalcev Slovenije. V regiji se je število prebivalcev povečalo predvsem zaradi priključitve Občine Litija v Zasavsko statistično regijo. Trendu zmanjševanja števila prebivalcev se uspešno upira le Občina Litija, medtem ko Občina Zagorje ob Savi ostaja občina v regiji z največ prebivalci. Spolna struktura je podobna slovenskemu povprečju, delež žensk presega delež moških.

Tabela 4: Gibanje števila prebivalcev

	2015			2019H2		
	skupaj	moški	ženske	skupaj	moški	ženske
Hrastnik	9.440	4.625	4.815	9.140	4.519	4.621
Trbovlje	16.490	8.007	8.483	16.037	7.847	8.190
Zagorje ob Savi	16.717	8.231	8.486	16.453	8.172	8.281
Litija	15.064	7.522	7.542	15.429	7.768	7.661
Zasavje	57.711	28.385	29.326	57.059	28.306	28.753
Slovenija	2.062.874	1.022.229	1.040.645	2.089.310	1.045.835	1.043.475

2019H2 – stanje po 1.7.2019

VIR: SURS

Izobrazbena struktura prebivalstva, starega 15 let ali več, je nekoliko slabša od slovenskega povprečja: brez izobrazbe ali z nepopolno osnovnošolsko izobrazbo je 3,2 % prebivalcev (Slovenija 3,1 %), osnovno šolo ima končano 19,9 % prebivalcev (Slovenija 20,8 %), srednjo izobrazbo je pridobilo 46,4 % prebivalcev (Slovenija 52,4 %), višjo in visoko šolo je končalo 16,1 % prebivalcev (Slovenija 23,7 %). Trend je pozitiven, saj se število diplomantov terciarnega izobraževanja povečuje, vendar hkrati obstaja nevarnost, da se jih bo precejšen del pridružil odselitvenemu valu.

2.1.1.1. Zaposlenost in delovna mesta

Avgusta 2019 je bilo v Zasavju 14.389 delovno aktivnih prebivalcev (1,6 % celotnega slovenskega aktivnega prebivalstva). Od tega je bilo 86 % oseb zaposlenih v podjetjih, družbah in organizacijah, ostali pa pri samozaposlenih osebah. Samozaposlenih oseb je bilo 14 % (Slovenija 11,4 %). Stopnja registrirane brezposelnosti je v Zasavski regiji avgusta 2019 znašala 8,3 % (Slovenija 7,4 %). Stopnja povprečne registrirane brezposelnosti se ob izbruhu gospodarske krize znatno povečala, a sedaj konstantno pada, pri čemer je vseskozi za nekaj odstotnih točk višja od slovenskega povprečja.

Tabela 5: Povprečne stopnje registrirane brezposelnosti

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019 (I- IX)
Zasavje	14,7	16,6	17,7	15,2	13,9	11,1	9,2	8,6
Slovenija	12,0	13,1	13,1	12,3	11,2	9,5	8,2	7,7

VIR: ZRSZ

Stanje se v zadnjih letih izboljšuje v celotni regiji, saj je opaziti konstantno padanje stopnje brezposelnosti v občinah Zasavske regije, pri čemer so razlike znotraj regije precejšnje. Občini Hrastnik in Trbovlje sta v preteklosti dosegli kritično mejo registrirane brezposelnosti, zaradi česar sta bili občini upravičeni do posebnih ukrepov.

Tabela 6: Število brezposelnih oseb (konec leta - december) in povprečna stopnja registrirane brezposelnosti

	2016	stopnja	2017	stopnja	2018	stopnja	Avgust 2019	stopnja
Hrastnik	571	15,6	475	12,5	440	11,1	422	10,5
Litija	634	9,9	515	7,7	450	6,0	405	5,4
Trbovlje	1.289	19,0	978	15,7	880	13,1	849	11,9
Zagorje ob Savi	822	11,9	659	9,2	574	7,7	519	6,8

Vir: ZRSZ

2.1.2. Gospodarska podoba

Čeprav je zasavsko gospodarstvo beležilo pozitiven trend – povečal se je bruto domači proizvod, prav tako število podjetij, rasla je dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah, povečala se je investicijska aktivnost gospodarskih družb – pa se je njegov zaostanek za slovenskim povprečjem po večini spremljanih kazalcev povečal. Gospodarska moč regije se primerjalno slabša vse od leta 2000, v zadnjih letih pa se poslabševanje ustavilo pri približno eni polovici povprečnega slovenskega bruto domačega proizvoda na prebivalca.

Tabela 7: Regionalni bruto domači proizvod na prebivalca (indeks ravni, Slovenija = 100)

leto	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Zasavje	61,8	60,6	60,6	60,4	61	60,5	58,8	59,1	56,7	54,1	53,6	52,4

VIR: SURS

Regionalni bruto domači proizvod na prebivalca v Zasavju je leta 2017 znašal 10.910 € na prebivalca in je dosegal 52,4 % višine slovenskega. Padec je posledica obstoječe strukture dejavnosti v regiji, prenehanja poslovanja več podjetij ali obratov, premajhnega števila novih podjetij in njihove slabše uspešnosti, kratka, prestrukturiranje zasavskega gospodarstva še ni končano. Zaradi ugodnejših delovnih pogojev in dostopnostjo delovnih mest izven regije je indeks delovne migracije v Zasavki regiji 59,2 in je najnižji med vsemi Slovenskimi regijami.

Precejšnji premiki se dogajajo v sami gospodarski strukturi, saj nekdanja močno prevladujoča industrija hitro izgublja svojo vlogo, če kot kazalnik uporabimo dodano vrednost.

Tabela 8: Regionalna bruto dodana vrednost (v osnovnih cenah po dejavnostih)

Dejavnost	Leto 2013	Leto 2017
Kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo	2,6	2,8
Industrija	36,3	32,4
Gradbeništvo	7,2	7,9
Trgovina, gostinstvo, promet	13,3	13,4
Informacijske in komunikacijske dejavnosti	1,6	2,3
Finančne in zavarovalniške dejavnosti	1,3	1,3
Poslovanje z nepremičninami	12,2	12,7
Strokovne, znanstvene, tehnične in druge poslovne dejavnosti	8,0	9,0
Uprava in obramba, socialno varstvo, izobraževanje, zdravstvo	15,8	16,3
Druge dejavnosti	1,6	1,9

Vir: SURS

Število podjetij (registrirane pravne in fizične osebe, ki ustvarjajo dohodek) se je v letih od 2008 do 2017 povečalo za 1535 podjetij. Leta 2017 je bilo v 3847 podjetjih zaposlenih 13.863 delavcev, kar je 7,3 % več kot v letu 2008. Število novonastalih podjetij se je v primerjavi z letom 2008 povečalo za 46,6 %. Trend v Zasavju je ustanavljanje novih podjetij in zmanjševanje števila zaposlenih v njih. Glede na prihodek predstavljajo zasavska podjetja približno odstotek vsega slovenskega gospodarstva.

Tabela 9: Število podjetij

leto	2013	2014	2015	2016	2017
Zasavje	2609	2637	3855	3916	3847
Delež v Sloveniji	1,43	1,41	2,01	1,99	1,96

VIR: SURS

Tabela 10: Število zaposlenih oseb

leto	2013	2014	2015	2016	2017
Zasavje	13.191	12.789	12.494	12.410	12.490
Delež v Sloveniji	1,78	1,71	1,65	1,61	1,56

VIR: SURS

Tabela 11: Prihodek (v 1000 €)

leto	2013	2014	2015	2016	2017
Zasavje	768.467	744.714	948.515	1.007.416	1.070.188
Delež v Sloveniji	0,85	0,80	0,99	1,02	0,98

VIR: SURS

Zadnji podatki o poslovanju zasavskega gospodarstva so iz leta 2018². Temeljijo na podatkih iz letnih poročil, ki jih je predložilo 1.027 družb in 1.335 podjetnikov. V letu 2018 so te družbe izkazala 35.575 tisoč evrov neto čistega dobička, 986 tisoč evrov oziroma 2,7 % manj kakor v letu 2017. Znesek čistega dobička se je v primerjavi z letom 2017 povečal za 5 %, medtem ko se je čista izguba povečala za 55 %. Zasavske družbe so v letu 2018 zaposlovale 7.247 delavcev (347 več kot v letu 2017). Povprečna mesečna plača na zaposlenega je znašala 1.549 evrov in je bila za 25 evrov večja kot v letu 2017 a vendar za 103 evre manjša od povprečne mesečne plače na zaposlenega. Ustvarile so 940.700 tisoč evrov prihodkov, kar je 10 % več kot v letu 2017 in 898.749 tisoč evrov odhodkov, kar je 10 % več kot leta 2017.

Ob koncu leta 2018 so družbe Zasavske regije imele 800.468 tisoč evrov sredstev oziroma obveznosti do virov sredstev (7 % več kot ob koncu leta 2017) in 410.565 tisoč evrov kapitala (4 % več kot ob koncu leta 2017). Družbe so v letu 2018 povečale dolgoročna sredstva za 6 % in kratkoročna sredstva za 8 % ter hkrati povečale vrednost dolgoročnih obveznosti za 6 % in kratkoročnih obveznosti za 11 %.

Prihodki na zaposlenega (129.810 €) so bili v letu 2018 najnižji med vsemi regijami, neto dodana vrednost (276,56 mio €) pa je tudi najnižja med vsemi regijami. Vse regije v Sloveniji so v letu 2018 imele neto čisti dobiček, le ta je v Zasavski regiji znašal 35,575 mio €, kar je zopet najmanj med vsemi slovenskimi regijami.

² Vir podatkov o poslovanju v letu 2018 je Informacije o poslovanju gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in zadrug v zasavski regiji v letu 2018, AJPES

Tabela 12: Deleži družb iz Zasavja v slovenskem gospodarstvu, 2018

	družbe	zaposleni	prihodki	neto dodana vrednost
Zasavje	1,5	1,4	0,9	1,2

Vir: AJPES, Informacije o poslovanju gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov v zasavski regiji za leto 2018

Spodbudnejše je poslovanje samostojnih podjetnikov. Zasavski podjetniki so v letu 2018 izboljšali rezultate poslovanja glede na leto 2017 in sicer so izkazali neto podjetnikov dohodek v zneski 8.485 tisoč evrov (14 % več kot leta 2017), poslovni prihodki so se povečali za 14 % glede na leto 2017, poslovni odhodki pa prav tako za 14 %. Neto dodana vrednost je v letu 2018 28.057 tisoč evrov, kar je 13 % več kot v letu 2017. Podjetniki Zasavske regije so imeli v letu 2018 851 zaposlenih (4,5 % več kot v letu 2017), povprečna mesečna plača na zaposlenega pri zasavskih samostojnih podjetnikih pa je znašala 1.005 evrov, 36 evrov več kot v letu 2017 in 50 evrov manj kot je povprečna mesečna plača na zaposlenega pri vseh slovenskih podjetnikih. Ustvarili so 106.874 tisoč evrov prihodkov (14 % več kot v letu 2017), 98.389 tisoč evrov odhodkov (14 % več kot v letu 2017), 28.057 tisoč evrov neto dodane vrednosti (13 % več kot v letu 2017), izkazali 9.464 tisoč evrov podjetnikovega dohodka (16 % več kot v letu 2017) in 980 tisoč evrov negativnega poslovnega izida (41 % več kot v letu 2017).

Tabela 13: Deleži podjetnikov iz Zasavja v slovenskem gospodarstvu, 2018

	podjetniki	zaposleni	prihodki	neto dodana vrednost
Zasavje	2,4	2,0	2,1	2,0

Vir: AJPES, Informacije o poslovanju gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov v zasavski regiji za leto 2018

Podatka o gospodarski kondiciji sta tudi delež hitrorastočih podjetij in višina investicij v osnovna sredstva.

Tabela 14: Hitrorastoča podjetja

	2013	delež v RS	2017	delež v RS
Število hitrorastočih podjetij	10	1,75	17	1,75
Število zaposlenih v hitrorastočih podjetjih	713	2,14	719	1,04

Vir: SURS

Bruto investicije v nova osnovna sredstva so se realno zmanjšala, vendar je to padanje počasnejše kot v Sloveniji, zato se zasavski delež povečuje. Kljub temu se porabljenega investicijska sredstva na prebivalca še približujejo polovici poprečno vloženih sredstev v državi.

Tabela 15: Investicije v nova osnovna sredstva

	2013	Delež v RS	2017	Delež v RS
Skupaj bruto investicije (1000 €)	41988	0,91	57272	1,15
Bruto investicije – gradbeni objekti in prostori (1000 €)	20007	1,00	26092	1,24
Bruto investicije – stroji, oprema, prevozna sredstva (1000 €)	20889	0,87	29423	1,12
Bruto investicije na prebivalca (€)	969	43,30	1000	41,49

Vir: SURS

2.1.2.1. Kmetijstvo in gozdrastvo

Število kmetijskih gospodarstev v zasavski regiji narašča in je leta 2016 doseglo številko 1674 (leta 2010 jih je bilo 1075). Zasavska kmetijska gospodarstva predstavljajo 2,38 odstotka vseh kmetijskih gospodarstev v državi, medtem ko je leta 2010 ta delež znašal 1,44 odstotka. Delež velikih kmetijskih gospodarstev z najmanj desetimi hektari kmetijskih zemljišč se je v letu 2016 povečal na 13,5 % glede na leto 2010 (11 %). V Sloveniji se je v istem obdobju ta delež povečal iz 15,3 na 16,9 odstotka.

Glede na rabo zemljišč premočno vodijo trajni travniki in pašniki, katerih delež se še povečuje, medtem ko je njivam in trajnim nasadom namenjenih le še 11,3 odstotkov vseh kmetijskih zemljišč. Živinoreja ostaja glavna kmetijska dejavnost zasavskega kmetijstva, saj se število glav živine v regiji konstantno povečuje in sicer, glede na popis leta 2010 za 87,7 odstotka.

Zasavje je bilo leta 2010 pod slovenskim povprečjem, 5,0 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo (slovensko povprečje je 5,6), v letu 2016 pa se je ta številka zvišala na 6,0 (slovensko povprečje 6,0). Prevladuje govedo, reja krav dojlj in vzreja pitancev, manjši del kmetijskih gospodarstev se ukvarja (tudi) z rejo drobnice, konjerejo, prašičerejo ali perutninarstvom.

Tabela 16: Kmetijska gospodarstva

	2010		2016	
	Zasavje	Slovenija	Zasavje	Slovenija
Površina kmetijskih zemljišč v uporabi na gospodarstvo (ha)	5,6	6,4	5,9	6,9
Ekonomska velikost (v 1000 €)	8531	913194	19961	1158773
Kmetijska zemljišča v uporabi (KZU)	6003	474432	9907	479589
Glave živine (GVŽ)	5325	421553	9995	418684
Polnovredne delovne moči (PDM)	1340	77012	1948	79967

Vir: SURS

Gozdovi v regiji pokrivajo 13.487 hektarov, kar pomeni, da predstavljajo 55,6 odstotkov skupnih in kmetijskih zemljišč kmetijskih gospodarstev. Za gozdarsko dejavnost so značilne težke razmere, saj med gozdnimi površinami prevladujejo strma pobočja, približno petina pa jih je zaradi ekstremnih nagibov razglašeni za varovalne gozdove, v katerih se sečnja izvaja le v minimalnem obsegu ali sploh ne. Lesna zaloga je okrog 300 m³/ha in se povečuje, saj evidentirani posek zaostaja za možnim.

V regiji sta tudi dva krajinska parka in sicer krajinski park KUM, ki ima površine 2232 ha in krajinski park Mrzlica, ki ima površine 149 ha. Sedem območij v Zasavju je varovanih po direktivi o ohranjanju naravnih življenjskih prostorov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst. Med njimi je največje območje Kuma, saj meri skoraj 59 km². Prostor poseljujejo različni tipi gozdov in travnišča z nekaterimi redkimi rastlinskimi in živalskimi vrstami. Tudi območji Kandrše in Mrzlica nista ujeta zgolj v meje Zasavja, ob kulturni krajini pa so varovane nekatere ogrožene živalske vrste. Dobre tri kvadratne kilometre obsega Čemšeniška planina z varovano krajino in dvema vrstama metuljev. Podobno razsežen je Kopitnik s svojimi gozdovi in vegetacijo skalnih razpok. Najmanjši območji, katerih površina ne dosega kvadratnega kilometra, sta Reber in Medija z rastišči rdečega bora. Na osnovi direktive o ohranjanju prostoživečih vrst ptic so varovana ostenja Posavskega hribovja. Previsne skalne pečine po ozkih dolinah Save, Savinje in njihovih pritokov nudijo zavetje ogroženima planinskemu orlu in sokolu selcu.

Tabela 17: Površina območij Natura 2000 v hektarjih (zadnji razpoložljivi podatki iz leta 2013)

Hrastnik	1087
Trbovlje	2252
Zagorje ob Savi	2520
Litija	610

Vir: http://www.natura2000.si/fileadmin/user_upload/novice/Delez_obmocij_Natura_2000_po_obcinah_2013_abc.pdf

Tabela 18: Samozaposlene osebe - kmetije

	December 2010	December 2018
Hrastnik	45	72
Litija	282	255
Trbovlje	64	70
Zagorje ob Savi	200	235

Vir: SURS

V Zasavju je bilo po podatkih Ajpesa v aprilu 2019 registriranih 76 dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, od tega 31 v Zagorju ob Savi, 11 v Hrastniku, 5 v Trbovljah in 29 v Litiji (peka kruha in peciva, vrtnarstvo, predelava sadja, predelava mesa, predelava mleka, prodaja proizvodov kmetij, kmetijska mehanizacija ...). Poleg razvijanja dopolnilnih dejavnosti pa je v zadnjih letih podeželje, kmetijstvo deležno dodatnih finančnih vzpodbud za razvoj saj je Partnerstvo LAS Zasavje, s pomočjo Evropskega sklada za regionalni razvoj in Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, finančno podprlo 17 projektov razvoja podeželja. Pomembno vlogo pri dvigovanju kakovosti življenja na podeželju imajo tudi številna društva in nevladne organizacije, ki na krajevem ali strokovnem temelju povezujejo prebivalce.

Tabela 19: Izvedbeni projekti LAS za posamezna leta

	2015	2016	2017	2018	2019	Skupaj
Število operacij	0	0	2	7	8	17
Skupna vrednost (v €)	0,00	0,00	80.824,30	359.891,08	392.372,08	833.087,46

VIR: Partnerstvo LAS Zasavje

2.1.2.2. Turizem

Turizem sodi med doslej slabo izkoriščene priložnosti, saj se je šele leta 2007 začelo načrtnejše delo, kako izrabiti številne turistične potencialne in regijo uvrstiti na turistične zemljevide. Največja ovira za razvoj turizma je majhno število ležišč, njihova razporejenost in relativno slaba kakovost, saj se v večini primerov vanje ni vlagalo že nekaj desetletij.

Po podatkih statističnega urada je imela Zasavska regija decembra 2017 134 sob s 457 turističnimi ležišči, kar je najmanj med vsemi slovenskimi regijami.

Glavnina ležišč je v planinskih domovih. Namenjena so predvsem planincem-pohodnikom, zato je opremljenost praviloma zelo osnovna in preprosta, večina sob ima skupne kopalnice in sanitarije. Izjema je dom na Prvinah, ki

ponuja prenočišča hotelske kvalitete, poleg tega pa sodobne konferenčne prostore, manjši wellness in podobno, vendar dom ni stalno odprt. Dom je v letu 2019 pridobil status CŠOD za namene šolskih in obšolskih dejavnosti s čimer je CŠOD OE Prvine nova enota CŠOD, ki v letu 2019 začenja z obratovanjem.

Trenutno edini delujoči hotel je mladinski hotel v Trbovljah, ki gostom v dveh apartmajih, treh dvoposteljnih sobah in dormitoriju skupaj ponuja 24 ležišč, vendar sta tudi tu kar dve tretjini ležišč v skupnem prostoru in tako manj primerni za večino obiskovalcev. V gostilnah in gostiščih je kakovost sob različna. Zadovoljive kakovosti in primerne za večino obiskovalcev so sobe v Gostišču Kum v Zagorju, ki je edino v urbanem delu Zasavja. Ustrezna je tudi kakovost v gostišču Pri Vidrgarju, ki ima največje število prenočitvenih zmogljivosti. Slabše kakovosti so sobe v gostišču na Sveti Planini, ki ima izjemno atraktivno lego in bogato tradicijo. Poleg tega gostilna Čop v Podkumu razpolaga z osem dvoposteljnih in eno štiriposteljno sobo, ki zadoščajo vsem zahtevam sodobnega turista. Planinski dom Kum razpolaga z prenovljenimi ležišči (v 12 sobah je 32 postelj, na skupnem ležišču pa 12 ležišč). Med privatnimi ponudbami pa najdemo tudi gostišče Martin, ki ponuja nočitev v dveh vrhunsko opremljenih apartmajih, podobno ponudbo imata še dva zasebnika iz Trbovelj.

Tabela 20: Prihodi in prenočitve domačih in tujih turistov

		Zagorje	Trbovlje	Hrastnik	Litija	SKUPAJ
2018	prihodi	1955	1230	490	1201	4876
	prenočitve	4537	4425	1180	3480	13622

Vir: SURS

Hotela Medijske toplice je še vedno zaprt in propada. Zasavski turizem se je poslabšal tudi zaradi splošnih razmer kot so to zniževanje števila delovnih mest in upadanje kupne moči prebivalstva regije. Zaradi šibke ponudbe nastanitve veliko obiskovalcev Zasavja uporablja nastanitvene kapacitete v soseščini. Zasavski turistični ponudniki sodelujejo s hoteli v bližnji okolici, ustvarjeni so že tudi prvi programi, ko obiskovalci Zasavja prenočijo v okoliških hotelih oziroma ko ti hoteli svojim gostom ponudijo krajše programe obiska zasavskih turističnih točk.

Zasavski delež v slovenskem turizmu je po prihodih in prenočitvah gostov, ki so vezane na spalne zmogljivosti, izredno majhen. Statistika ne beleži dnevni gostov, ki so jim v zadnjih letih razviti programi predvsem namenjeni razvoju turizma v regiji in katerih število se, po pričanjih ponudnikov teh programov, povečuje. Najhitrejši vzpon je opazen na področju industrijskega turizma. Programe bo treba v prihodnje nadgraditi z novimi privlačnimi vsebinami, že zdaj pa so nekateri (pot po rudniškem podzemlju, ogled steklarne Hrastnik – cca. 5000 obiskovalcev letno) dosegli zadovoljivo obiskanost in prepoznavnost.

Dobro sta obiskana virtualni muzej rudarstva 4. DRITL v Trbovljah in pa obnovljen in vsebinsko prenovljen rudarski muzej v Kisovcu ter muzej Hrastnik kot tudi Zasavski muzej Trbovlje. Hitro se razvija ponudba zelenega,

podeželskega Zasavja, kjer nastajajo tematske poti, vanje pa se vključujejo predvsem kmetije, ki so se odločile za naravno pridelavo in predelavo pridelkov, izvajajo pa se tudi drugi programi kot na primer aktivne počitnice, tabori in druga srečanja v naravi (Mišin dol na Kovku, ipd.). Poudarek je na prepoznavanju krajinske krajine in preživljanje prostega časa v tem okolju. Največja primerjalna prednost Zasavja bi bila ustvarjanje integralnih turističnih produktov, ki bi na izjemno kratkih razdaljah povezovali ta kontrastna pola.

Velik še ne docela izkoriščen potencial predstavlja kulturna dediščina Zasavja, tako snovna kot nesnovna, ki je izjemno privlačna in izraža posebnosti podeželskega prostora in urbanih središč. Na območju Zasavja se nahaja 733 enot registrirane nepremične kulturne dediščine: stavbna dediščina, ki je predvsem v svojem industrijskem delu in nanj se navezujočih stanovanjskih zgradbah precej unikatna, rudarska naselja, steklarska dediščina in srednjeveška dediščina (gradova Medija in Gamberk, Lovski gradič, Villa de Seppi). Med starejšimi zgradbami prevladuje sakralna dediščina z okrog 50 cerkvami z bogato notranjo opremo in poslikavami. Območje je bogato tudi z živo dediščino – kulturne in kulinarčne prireditve, prireditve, ki izhajajo iz rudarske in steklarske dediščine in podobno, kar daje velike možnosti za razvoj in nadgradnjo turističnih produktov in storitev. Močno se povečuje tudi zanimanje za obisk energetskega področja elektrarne in ogled najvišjega dimnika Evrope.

Športni oziroma aktivni turizem za zdaj predstavlja predvsem velik potencial. Prvi tovrstni turistični produkti ponujajo aktivnosti na reki Savi (rafting, kajak in kanu), odlične so možnosti za športno plezanje v naravi, cestno in gorsko kolesarstvo (vzpostavljena je Slovenska turnokolesarska pot – Zasavski krog), jahanje in podobno. Najbolj razvito je pohodništvo, ki pa potrebuje sodobnejšo ponudbo.

Veliko turističnih produktov in programov še ni dovolj razvitih, so preozki in premalo osredotočeni na ciljne skupine, zato prevladujejo posamezne atrakcije, kot so prepoznavne turistične točke in prireditve. Takšno stanje je v veliki meri posledica dejstva, da regija ni imela krovne organizacije, ki bi povezovala ponudnike. Stanje se je začelo spreminjati z nastankom TIC Zasavje in doseglo pomemben mejnik leta 2012, ko je bila ustanovljena krovna organizacija za razvoj turizma v Zasavju (ZATO d.o.o.). Danes niti TIC Zasavje niti krovna organizacija za razvoj turizma (ZATO d.o.o.) ne delujeta več, tako da so se občine regije odločile za lastne TICe, ki promovirajo turizem na območju posamezne občine (TIC Hrastnik, TIC Litija, medtem ko Občina Trbovlje in občina Zagorje ob Savi nima lastnega TICa) in povezujejo številne ponudnike pri razvoju, organizaciji in izvedbi turističnih proizvodov. V prihodnje bo potrebno mrežo še razvijati in krepiti, da se bo vzpostavila smiselna, celovita in privlačna ponudba, ki bo okrepila prepoznavnost turističnega Zasavja.

Razvitost turistične infrastrukturne je še vedno skromna, zato bodo potrebna precejšnja vlaganja v razvoj in urejanje rekreativnih, kolesarskih, konjeniških in tematskih poti in druge infrastrukture. Pomanjkljiv je sistem označevanja, usmerjevalnih in pojasnjevalnih tabel in kažipotov, obveščanja in usmerjanja s pomočjo novih tehnoloških možnosti.

Povečati bo treba število informacijskih točk, ki bodo predstavljale in ponujale turistične programe, pri čemer so dobrodošli tudi informacijski večpredstavni zasloni. Občina Trbovlje je v okviru Parka kulture dodala nov informacijski pano ter se tudi vključila v pilotni projekt ministrstva za mapiranje občine glede dostopa invalidov.

V Zasavju prevladuje in bo še nekaj časa izletniški turizem, ki v veliki meri temelji na samoiniciativnosti obiskovalcev, manj na organiziranih oblikah prihodov, zato je ekonomski učinek nemogoče izmeriti, težko ga je celo realno oceniti. Ponudba v večini primerov ni stalna, večina produktov je dostopna le po predhodni najavi, kar neorganiziranim obiskovalcem onemogoča ali vsaj otežuje ogled. Premalo produktov je zasnovanih regijsko, premalo je tudi takšnih, ki bi temeljili na privlačnih zgodbah. V porastu pa je število kakovostnih, drugačnih in za obiskovalce zanimivih dogodkov: kulinarčni festivali (npr. Funšterc – festival stekla in zasavske kulinarike), muzeji (4. DRITL, Muzej Kisovec, Muzej Hrastnik, Zasavski muzej Trbovlje, itd.), kulturne prireditve (Rdeči revirji, Speculum Artium, Hi festival, itd.), športni dogodki (rudarski maraton, pohodi, kolesarski vzponi in spusti, rafting po reki Savi,...), otroški festivali (Hrastkov festival).

2.1.3. Okolje in prostor

V preteklosti je bilo v regiji zelo problematično onesnaževanje z SO_2 , posledično je bila večja tudi ogroženost prebivalcev, sedaj so emisije SO_2 nižje od tistih, ki so bile zahtevane v sanacijskem programu leta 1985, koncentracije pa so pod mejnimi vrednostmi.

Dandanes regijo pesti onesnaževanje z PM_{10} delci, katerega glavni razlog je promet. Pomemben onesnaževalec so tudi individualna kurišča. Kljub drugačnim načrtom se v preteklem obdobju število merilnih mest v Zasavju ni povečevalo, prav tako obstoječi merilni sistem ni bil nadgrajen za merjenje razširjenega spektra indikatorjev kakovosti zraka za kar je v regiji potrebno povečati število merilnih mest za nadzor kakovosti zraka in za lažje iskanje glavnih vzrokov/onesnaževalcev.

Stroka kot največjo grožnjo kakovosti zraka izpostavlja delce PM_{10} . 24-urna mejna koncentracija teh delcev za varovanje ljudi je $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ in je v koledarskem letu lahko presežena največ 35 krat.

Tabela 21: Število preseganj dnevne mejne koncentracije PM10 v letu 2018

Merilno mesto	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	skupno
Hrastnik	0	1	4	0	0	0	0	0	0	0	0	6	11
Trbovlje	2	4	5	0	0	0	0	0	0	10	9	7	37
Zagorje ob Savi	3	5	6	0	0	0	0	0	4	20	3	14	55

Vir: ARSO

Tabela 22: Število preseganj dnevne mejne koncentracije PM10 v letu 2019 (podatki za prvih 9 mesecev leta)

Merilno mesto	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	skupno
Hrastnik	1	6	0	1	0	0	0	0	0	/	/	/	8
Trbovlje	0	11	0	3	0	0	0	0	0	/	/	/	14
Zagorje ob Savi	10	14	0	0	0	0	0	0	0	/	/	/	24

Vir: ARSO

Med naložbami, povezanimi z varstvom okolja, so imele najvišji delež investicije v upravljanje z odpadnimi vodami ter v varstvo biološke raznovrstnosti in krajine, visok delež pa dosegajo tudi investicije v varstvo zraka in ravnanje z odpadki.

Tabela 23: Investicije za varstvo okolja (v tisoč €)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Skupaj
Varstvo zraka	254	17	956	691	607	1747	4272
Upravljanje odpadnih voda	178	2184	6450	432	439	475	10158
Ravnanje z odpadki	357	2605	168	905	112	339	4486
Varstvo in izboljšava tal, podtalnice in površinskih voda	3	2616	-	-	-	251	2870
Varstvo pred hrupom in vibracijami	-	-	-	1639	179	88	1906
Varstvo biološke raznovrstnosti in pokrajine	250	43	61	12	94	7123	7583
Drugo	202	331	292	180	155	345	1505
SKUPAJ	1244	7796	7927	3859	1586	10368	32780

Vir: SURS

Na področju oskrbe s pitno vodo je bilo izvedenih več novogradenj in adaptacij, poraba vode pa se v zadnjem desetletju znižuje s podobnim tempom, kot je povprečje v državi.

Tabela 24: Poraba vode iz javnega vodovoda v gospodinjstvih (m³ na prebivalca)

leto	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Zasavje	34,7	35,0	34,2	34,0	33,5	30,2	35,0	26,1	19,0	19,2	26,7	28,7
Slovenija	43,8	44,0	41,8	41,2	40,7	41,3	38,2	38,1	38,1	38,0	38,3	38,4

VIR: SURS

Delež komunalnih odpadkov, zbranih v sistemu javnega odvoza odpadkov, se je v zadnjem obdobju prav tako zniževal, pri čemer je Zasavje uspešnejše od slovenskega povprečja.

Tabela 25: Komunalni odpadki, zbrani z javnim odvozom odpadkov (kg na prebivalca)

leto	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Zasavje	401	362	374	338	323	312	337	235	309	303	328
Slovenija	416	404	389	352	327	320	323	315	336	339	361

VIR: SURS

Zasavje je prometno prehodna regija, vendar se glede na raven prometne dostopnosti uvršča med regije s podpovprečno razvitim prometnim omrežjem. Z dostopom do avtocestnega križa pod Trojanami so se prometne povezave regije izboljšale, vendar povezava zaradi velike koncentracije prebivalstva in velike dnevne migracije ne zadošča. Problematična ostaja povezanost proti vzhodni smeri, saj je predvsem na relaciji Zasavje–Zidani Most popolnoma neustrezna. To še dodatno prispeva k nekonkurenčnosti regije in zmanjšuje zanimanje investorjev.

Tabela 26: Dolžina cest

	2015	Delež v RS	2018	Delež v RS
Državne ceste	93,9	1,39	158,13	2,35
Občinske ceste	657,26	2,04	1077,30	3,34
Javne ceste - skupaj	751,16	1,98	1235,43	3,17

Vir: Direkcija Republike Slovenije za infrastrukturo

Število stanovanj in njihova površina se v času minulega regionalnega razvojnega programa skoraj nista spreminjala. Delež novih stanovanj, zgrajenih po letu 2015, je v Zasavju le 3,8-odstoten (v Sloveniji 6,9). Odstopa

Litija s 8 odstotnim deležem in Zagorje ob Savi, s 4,2-odstotnim deležem, medtem ko ta delež v občini Hrastnik znaša 1,8, v občini Trbovlje pa le 1,1.

Tabela 27: Stanovanjske razmere v letu 2018

	Število stanovanj	Število stanovanj na 1.000 prebivalcev	Povprečna uporabna površina (m ²) stanovanja	Povprečna uporabna površina (m ²) na stanovalca	Povprečno število oseb v stanovanju
Hrastnik	4149	452	66,3	26,1	2,6
Trbovlje	7559	471	64,3	26,7	2,5
Zagorje ob Savi	6246	378	82,5	27,5	3,1
Litija	5946	388	82,5	27,6	3,1
Zasavje	23900	419	74	27,1	2,8
Slovenija	852181	412	81,5	29	2,9

VIR: SURS

2.1.4. Kakovost življenja

V poglavju o kakovosti življenja predstavljamo predvsem stanje na področju družbenih dejavnosti, saj so stanje okolja, bivalni pogoji in oskrbljenost z naravnimi dobrinami predstavljeni v prejšnjem poglavju.

Pomanjkanje zdravnikov je bilo tudi v tem obdobju ena večjih težav. Še slabše je pri zdravnikih specialistih, zaradi česar so v Splošni bolnišnici Trbovlje sami začeli štipendirati študente in financirati specializacije.

Tabela 28: Število prebivalcev na 1 zdravnika

leto	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Zasavje	666,3	675,3	679,7	657,9	695	648,6	583,7	585,7	578,7	564,4
Slovenija	409,2	405,4	403,3	402,9	399,3	389,3	379	366,4	357,9	346,9

VIR: SURS

V bolnišnici kot osrednji zdravstveni ustanovi so do danes vlagali v opremo in sicer v pet ultrazvočnih aparatov, endoskopska videolinijo za potrebe gastroenterologije, cikloergometer, računalniški tomograf, digitalni mamograf, pri vlaganjih v prostore pa usposobitev neposrednega dostopa do fizioterapije in laboratorija iz Rudarske ceste, obnova ginekološko-porodnega oddelka, oddelka za radiologijo, fizioterapije, dela kirurgije, generalna obnova

ginekoloških in kirurških operacijskih dvoran, adaptacija dela stare pediatrične stavbe za potrebe negovalnega oddelka in ureditev urgentnega bloka bolnišnice. V naslednjem petletnem obdobju se bo zaključila energetska sanacija, prenovila lekarna in postavil nov rentgenski aparat, prenovil prostor internega oddelka ter ginekološkega oddelka ter postavili skupni ambulantni prostori. Za druge investicije v medicinsko opremo bo bolnica vsako leto namenila 0,3 milijona EUR.

Podatki o vzrokih za obisk v zunajbolnišničnem zdravstvenem varstvu kažejo, da so v Zasavju najpogostejše bolezni dihal, gibal in kosti ter bolezni živčevja in čutil. Pri vzrokih za odsotnost z dela pa prevladujejo bolezni kosti, mišic in vezivnega tkiva ter poškodbe in zastrupitve. Glavni vzroki umrljivosti v Zasavju so bolezni srca in ožilja, rak in poškodbe. Bolezni srca in ožilja so vodilni vzrok smrti pri prebivalcih starih 65 let in več, kot pomemben vzrok smrti pa se prično pojavljati že v starosti 45 let in več. Starostna umrljivost zaradi bolezni srca in ožilja počasi upada, a je še vedno nekoliko višja kot v Sloveniji.

Na področju predšolske vzgoje je po zakonskih spremembah zelo naraslo število otrok, vključenih v vrtec (v regiji je 25 vrtcev). Vključenost je v šolskem letu 2018/2019 že presegala tričetrtnski delež.

Tabela 29: Število otrok, vključenih v vrtec

	2017/2018	Delež vključenih (%)	2018/2019	Delež vključenih (%)
Zasavje	2121	75,1	2160	77,2
Slovenija	86703	80,3	87147	80,5

Vir: SURS

Tabela 30: Število učencev, vključenih redne in prilagojene programe osnovnih šol

leto	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Zasavje	3.100	3.114	3.202	4.529	4.662	4.768
Slovenija	165.036	169.101	172.013	176.898	181.301	186.328

Vir: SURS

Srednje šole so se v tem obdobju srečevale s pomanjkanjem kandidatov za razpisana mesta, zmanjšuje se tudi število študentov (glede na celotno prebivalstvo), vendar številke ostajajo v bližini slovenskega povprečja. V Zasavski regiji delujejo GIMNAZIJA IN EKONOMSKA SREDNJA ŠOLA TRBOVLJE, GIMNAZIJA LITIJA, SREDNJA ŠOLA ZAGORJE in SREDNJA TEHNIŠKA IN POKLICNA ŠOLA TRBOVLJE.

Tabela 31: Število študentov višjega strokovnega in visokošolskega izobraževanja (na 1000 prebivalcev)

leto	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Zasavje	40	38	36	36	35	35
Slovenija	45	42	39	39	37	37

VIR: SURS

Na drugi strani se je v istem obdobju povečevalo število oskrbovancev v domovih za ostarele. Višji delež od povprečja v državi so predvsem odraz demografske slike, saj je prebivalstvo Zasavja nadpovprečno staro, ker veliko mladih odhaja v razvitejše regije.

Kulturna dejavnost je množična in kakovostna. Poleg ustanov, kjer se poklicno ukvarjajo s ponudbo kulturnih dobrin – kulturni domovi, knjižnice in glasbene šole v vseh treh občinah, muzej – deluje veliko število društev, ljubiteljskih skupin in posameznikov. Če so prvi predvsem posredniki, so drugi praviloma ustvarjalci. Med večjimi in zanimivejšimi dogajanji so festivali Rdeči revirji, Speculum Artium, Funšterc, Hi festival, slikarska kolonija Izlake-Zagorje, različni pevski in glasbeni festivali in ciklusi.

V preteklem obdobju je bilo uresničenih več naložb v pridobivanje novih prostorov in posodabljanje obstoječih, prav tako tudi v tehnološko opremo. Med drugim je bil obnovljen Delavski dom v Zagorju, zgrajen prizidek k muzeju v Trbovljah, urejeni novi galeriji v prostorih bivše kurilnice in depoja za premog Delavskega doma Trbovlje in v Weinbergerjevi hiši v Zagorju, prenovljena kulturna dvorana in spremljajoči prostori v Zadržnem domu Mlinše in Lovskem gradiču v Trbovljah, urejena kašča v Šavni Peči, pridobljeni novi prostori nove knjižnice v Hrastniku, urejen virtualni muzej rudarstva 4. DRITL, pobeg iz rudnika kot t.i. »soba pobega« in urejen rudarski muzej Kisovec.

V vseh štirih občinah so uredili pogoje za delovanje mladinskih centrov: v Trbovljah je bil zgrajen nov center s hostelom, v Zagorju so urejeni prostori v nekdanjem športnem domu Proletarec, v Hrastniku v bivših prostorih rudnika, v Litija pa c okviru Javnega zavoda za kulturo, mladino in šport Litija.

Tabela 32: Število društev na dan 12.4.2019

	športna in rekreativna	in za ljudem	pomoč	kulturna in umetniška	skupaj	ustanovljena po 2007
Hrastnik	31	18		14	89	13
Litija	47	21		27	155	20
Trbovlje	60	23		28	158	30
Zagorje ob Savi	65	27		36	182	30
Zasavje	203	89		105	584	93

Vir: Centralni register društev pri Ministrstvu za notranje zadeve, lastni izračun

Večgeneracijski center Zasavje (VGC)

Zasavska ljudska univerza izvaja regijski projekt Večgeneracijskega centra Zasavje (za obdobje petih let). VGC je eden izmed 15 nacionalnih centrov, katerega namen je izvajanje različnih preventivnih programov, s katerimi se bo aktiviralo in integriralo pripadnike različnih ranljivih ciljnih skupin in preprečevalo njihovo socialno izključenost, tj. s pomočjo:

- informacijskega središča (v katerem bodo na voljo vse informacije o dejavnostih, ki jih pokriva Večgeneracijski center Zasavje, ter tematikah in ponudbi v lokalnem okolju, ki so pomembne za ciljne skupine),
- ponudbe dostopnih, raznolikih in kakovostnih programov,
- integracije ranljivih ciljnih skupin,
- opolnomočenja ranljivih ciljnih skupin,
- povezovanja javnih institucij, nevladnih organizacij, socialnih podjetij, občin v zasavski regiji.

VGC dviguje kakovost življenja opredeljenih ranljivih ciljnih skupin ter preprečuje zdrs v socialno izključenost in revščino. V okviru Večgeneracijskega centra deluje tudi dnevni center, ki je na voljo uporabnikom od ponedeljka do petka med 7. in 17. uro.

2017 - V letu 2017 na ravni celotnega konzorcija je bilo v programe vključenih 2.640 udeležencev in opravljenih 2.711,5 ure, kar je 40 % več, kot je bilo načrtovano.

2018 - Na ravni celotnega konzorcija je bilo v programe vključenih 2852 (za 212 več kot v letu 2017) udeležencev in opravljenih 2.711,5 (151 ur več kot 2017) ure, kar je 40 % več, kot je bilo načrtovano.

Nevladne organizacije imajo v regiji veliko prepoznavnost in so vpete v vse ključne elemente življenja v vseh štirih občinah regijah. Nevladne organizacije so pomembne nosilke razvoja in življenja na lokalni ravni, vendar se ves čas soočajo s težavami pri zagotavljanju finančnih sredstev, zato jim je potrebno nameniti sredstva za osnovno delovanje ter spodbujati krepitev razvoja nevladnih organizacij, njihovih funkcionalnih znanj in profesionalizacije. To je področje, kjer se skupnost na najbolj temeljni, osnovni ravni poveže, pomembno je tako s socialnega kot tudi materialno-storitvenega vidika (gasilci itd...).

Kot pomembni akterji na lokalni, regionalni in nacionalni ravni države so tako prav nevladne organizacije tiste, ki s svojimi aktivnostmi doprinesejo k uresničevanju ključnih strateških usmeritev Slovenije 2030: vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba; učenje za in skozi vse življenje; ohranjeno zdravo naravno okolje in visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja. Veliko lokalnih nevladnih organizacij se sooča s kadrovsko in finančno stisko, zato je za zagotavljanje aktivnosti, ki povezujejo lokalno prebivalstvo, dvigujejo kvaliteto življenja prebivalstva v regiji, vplivajo na zdravo in varno družbo ter izvajajo tako socialne kot druge storitvene službe v regiji pomembno, da se podpre razvoj nevladnih organizacij in zagotavlja podporo pri izvajanju njihovih aktivnosti.

V zasavski regiji je bilo leta 2018 registriranih 613 nevladnih organizacij, od tega 94,4% (572) društev, 5,5% (35) zasebnih zavodov in 0,1% (6) ustanov. Kljub številčnosti in pestrosti podatki stanja nevladnih organizacij v regiji kažejo, da je nevladni sektor v regiji podhranjen. NVO iz regije predstavljajo 2,3% vseh NVO v Sloveniji, ustvarijo pa le 1% vseh prihodkov in 0,6% vseh zaposlitev v NVO.

V letu 2018 je bilo v nevladnem sektorju zasavske regije zaposlenih 52 ljudi, od tega večji delež 41 v društvih in 11 v zavodih, kar predstavlja v povprečju 0,085 zaposlenega na organizacijo, kar zaostaja za slovenskim povprečjem, ki je 0,34 zaposlenega na organizacijo. Največ zaposlenih je v društvih za pomoč ljudem, ki so tudi ustvarila največ prihodkov. Po številu prihodkov jim sledijo športna in rekreativna društva, ki so tudi številčno najbolj zastopana. Skupaj so nevladne organizacije ustvarile 9.5 mio € prihodkov, kar predstavlja 1% vseh prihodov NVO v Sloveniji. Od tega so jih 94,4% ustvarila društva, 5,5% zasebni zavodi in 0,1% ustanove. Skoraj 80% jih je imelo manj kot 20.000€ prihodkov, polovica vseh NVO pa celo manj kot 5.000€.

Tabela 33: Število NVO v zasavski regiji po letih in občinah

	2015	2016	2017	2018
Občina Zagorje ob Savi	189	197	190	192
Občina Litija	165	160	158	161
Občina Hrastnik	89	90	91	90
Občina Trbovlje	161	165	170	170
skupaj	604	612	609	613

Vir: AJPES

Tabela 34: Število NVO glede na obliko po letih

	2015	2016	2017	2018
Društvo	575	575	569	572
Zasebni zavod	22	31	34	35
Ustanova	7	6	6	6
skupaj	604	612	609	613

Vir: AJPES

Tabela 35: Število, zaposleni in prihodki glede na vrsto NVO v letu 2018

	število	delež v %	št. zaposlenih	delež v %	celotni prihodki v €	delež v %
Društvo	572	93,3	41	78,5	9.035.855,40	94,4
Zasebni zavod	35	5,7	11	21,5	521.942,10	5,5
Ustanova	6	1,0	0	0	10.472,60	0,1
skupaj	613	100	52	100	9.568.270,10	100

Vir: AJPES

Tabela 36: Prihodki in število zaposlenih glede na vrsto društev v zasavski regiji za leto 2018

	št. društev	št. zaposlenih	celotni prihodki v €
Športna in rekreativna društva	198	2,75	2.484.431,59
Kulturna in umetniška društva	97	2,84	803.139,06
Društva za pomoč ljudem	88	24,61	3.132.989,16
Društva za varstvo okolja, gojitev in vzrejo živali in rastlin	50	0,25	411.873,17
Znanstvenoraziskovalna, strokovna in poklicna društva, izobraževalna,	41	1	283.136,45
Društvo za razvoj kraja	39	6,15	353.867,88
Stanovska društva	31	2,34	1.232.247,27
Ostala društva	14	1	278.001,86
Društva za duhovno življenje	13	0,3	65.676,95
Nacionalna in politična društva	1	0	8.752,00

Vir: AJPES

Tabela 37: Število NVO glede na višino prihodkov v letu 2018

višina celotnih prihodkov	število NVO v regiji	delež v %
od 0 do 0,99 EUR prihodkov	77	12,56
od 1 do 5.000€ EUR prihodkov	234	38,17
od 5.001 EUR do 10.000 EUR prihodkov	96	15,66
od 10.001 EUR do 20.000 EUR prihodkov	73	11,91
od 20.001 EUR do 50.000 EUR prihodkov	87	14,19
od 50.001 EUR do 100.000 EUR prihodkov	32	5,22
nad 100.001 EUR prihodkov	14	2,28
skupaj	613	100,00

Vir: AJPES

Društvo za razvoj in varovanje GEOSS-a izvaja regijski program podpornega okolja za razvoj nevladnih organizacij: ZLHT – Regionalni center NVO (za obdobje štirih let). Regionalni center NVO je en izmed 12 regijskih podpornih okolij za NVO po državi, katerega namen je krepitev zmogljivosti nevladnih organizacij za zagovorništvo, organizacijski razvoj NVO in izvajanje javnih storitev tj. krepitev čezsektorskega sodelovanja, povezovanja in vzpostavljanja partnerstev z namenom reševanja družbenih izzivov. V obdobju 2016 -2019 je bilo v okviru Regionalnega centra NVO organiziranih 29 posvetovanj in 39 delavnic z različnih področij, s preko 600 udeležencev. Prav tako so nevladne organizacije v regiji koristile več kot 360 ur svetovanj z različnih področij. Vzpostavljenih je bilo 6 novih storitev nevladnih organizacij, med katerimi 2 zagotavljata tudi nova delovna mesta.

3. VIZIJA RAZVOJA REGIJE

Smer razvoja, ki jo soustvarjamo, je gospodarsko močno, povezano, čisto in gostoljubno Zasavje. **Zasavje bo regija, ki bo privlačna za bivanje in delo.**

Smer razvoja regije je povezano, čisto, trajnostno usmerjeno in gostoljubno Zasavje. Podjetništvo, kovinopredelovalna industrija in razvoj novih tehnologij, kamor se Zasavje usmerja po opuščanju premogovne in industrijske dejavnosti, bosta pripomogla k prepoznavnosti Zasavja in k privabljanju investorjev in podjetnikov z željo po sodelovanju. Gospodarstvo bo z usmerjanjem v raznolika področja postalo primerljivo z gospodarstvom v razvitejših regijah skladno z razpoložljivimi okoljskimi zmogljivostmi prostora. Z ureditvijo stanovanjske, družbene, prometne in IKT infrastrukture, varovanjem okolja in prizadevanjem za čistejšo vodo in zrak, dostopnim zdravstvenim in socialnim varstvom, privlačnimi izobraževalnimi in zaposlitvenimi možnostmi ter možnostmi udejstvovanja na kulturnem in športnem področju bo regija privlačna za življenje in delo vseh generacij.

4. PREDNOSTI, SLABOSTI, PRILOŽNOSTI IN OVIRE RAZVOJA REGIJE

Prednosti:	Slabosti:
<ul style="list-style-type: none">• ugodna geografska lega in bližina centrov – hiter dostop iz vseh delov Slovenije (relativna bližina avtoceste ter železnica v vseh zasavskih občinah)• obstoj osnovnega podpornega okolja za razvoj podjetništva in razvoj dejavnosti informacijsko komunikacijske tehnologije• kadrovski potencial v regiji – mladi diplomanti in strokovnjaki ter izkušeni kadri v dejavnostih, ki so tradicionalno prisotne (energetika, elektroindustrija, steklarstvo, kemična industrija, strojništvo- mehatronika, lesna industrija, IT ...)• dobra pokritost različnih področij srednješolskega izobraževanja• naravni viri (ohranjenost podeželja, gozd, vodni viri)• bogata snovna in nesnovna kulturna dediščina, veliko število prireditev in dogodkov• razvita energetska infrastruktura, ogrodje	<ul style="list-style-type: none">• odliv prebivalstva iz regije – pomankanje kadra ter odliv visoko izobraženega kadra ali kadra z dobrimi izkušnjami regije• staranje prebivalstva regije• obsežna degradirana območja zaradi rudarjenja ter neurejena lastništva nekdanjih rudniških nepremičnin (objekti, zemljišča)• pomanjkanje kvalitetnih, visoko zahtevnih in ustrezno plačanih delovnih mest• visoka stopnja prekame zaposlitve in zaposlovanje izven regije - koncentracija delovnih mest v osrednji Sloveniji• slabe cestne povezave proti vzhodu – navezava na avtocesto• prepočasno nastajanje novih podjetij in gospodarskih dejavnosti ter nizka stopnja rasti obstoječih MSP• premalo izkoriščen potencial kulturne in

<p>plinovodnega omrežja in omrežje daljinskega ogrevanja ter veliko naravnih virov kot energetski potencial</p> <ul style="list-style-type: none">• institucije regionalnega značaja (bolnica, sodišče, finančna uprava, geodetska uprava, AJPES, idr.)• pripravljenost večjih podjetij za vlaganje v raziskave in razvoj• razvita regijska štipendijska shema• moč mladinskega sektorja v regiji (zelo intenzivna in skoncentrirana)• krepitev vseživljenjskega učenja ter pestrost društvenega življenja• regija bogata s podeželjem pri čemer so ohranjena tudi tradicionalna znanja• vzpostavljen regijski center za ravnanje z odpadki• majhnost regije• pestri zametki turistične ponudbe v mestih in na podeželju• kovinsko - predelovalna dejavnost v regiji (velik razvoj in izvozni potencial)	<p>naravne dediščine</p> <ul style="list-style-type: none">• neizkoriščena prostorska infrastruktura in objekti (pomankanje površin za umestitev novih dejavnosti)• visoka onesnaženost zraka s PM10 delci (promet in individualna kurišča)• premajhna prepoznavnost regije oziroma negativna podoba regije v javnosti – ni zanimanja za nove investicije in investitorje• BDP na prebivalca najnižji med vsemi slovenskimi regijami• slabo izkoriščene možnosti regije za turistične dejavnosti ter slaba turistična infrastruktura – nerazvita panoga turizma• slaba kakovost regijskega cestnega omrežja in posledično prevelika obremenjenost obstoječe cestne infrastrukture• problem socialnih transferjev (veliko brezposelnih v regiji ne bo vstopilo v zaposlitev) – premajhna razlika med minimalno plačo in socialnimi transferji• neučinkovit javni transport• ni povezovanja in sodelovanja med lokalnimi ponudniki ter šibka povezanost zasavskih občin• omejeni dejavniki za primarno kmetijsko dejavnost (hribovita območja)• malo stavbnih zemljišč in posledično odsotnost stanovanjskih enot vseh oblik• neurejenost vodovodnih sistemov na podeželju in neurejenost (hudourniških) vodotokov v regiji• odsotnost Regionalne destinacijske organizacije in skupne blagovne znamke
---	--

Priložnosti:

- prestrukturiranje regije in uvajanje novih tehnologij
- izkoriščanje vodnih in drugih obnovljivih virov energije (uporaba termalne energije, ki je prisotna v regiji)
- z večjim vlaganjem v znanje ter kompetence ljudi in tehnološki razvoj krepiti gospodarsko moč regije
- z revitalizacijo degradiranih površin pridobiti nove površine za možna vlaganja ter revitalizacija zapuščenih, opuščenih objektov v regiji - iskanje novih vsebin za prazne objekte in lokacije
- možnosti vzpostavitve medgeneracijskih središč/stičišč na podeželju (objekti na podeželju ki trenutno nimajo vsebine)
- izkoriščanje naravne, kulturne in zgodovinske dediščine ter registracija tradicionalnih znanj
- razvoj podeželja in njegova gospodarska krepitev z uvajanjem dopolnilnih dejavnosti
- ustvarjanje novih kvalitetnih delovnih mest s pospešenim razvojem podjetništva in s tem okolja za privabljanje ustrezne delovne sile
- turistični potencial regije – povezovanje turizma s kulturnimi dejavnostmi in kulturno dediščino, športom, dejavnosti na podeželju in razvoj različnih turističnih področij (industrijski turizem, športni turizem, kmečki turizem, avtodomarski turizem, turnokolesarske poti, festivali...)
- črpanje EU sredstev in dodatni začasni ukrepi vlade RS za razvoj regije – zakon o razvojni podpori zasavske regije
- nove obrtne cone za razvoj podjetništva
- bližina urbanih središč – možnosti neposrednega trženja
- visoka raven kulturne ozaveščenosti

Ovire:

- odločevalci, ki vplivajo na razvoj ključnih razvojnih projektov v regiji, delujejo izven nje
- ugodnejši delovni pogoji in dostopnost delovnih mest izven regije ter posledično »beg možganov«
- višja stopnja obolevnosti zaradi ekološko obremenjenega okolja
- finančna vlaganja v obnovo kulturne dediščine in izguba tradicionalnih znanj in veščin
- nepripravljenost za spremembe
- pomankanje finančnih virov zaradi šibkega gospodarstva regije
- premajhna dinamika razvoja novih podjetij
- povečanje gostote prometa skozi regijska središča
- zmanjšanje kupne moči prebivalstva regije, ker so dohodki nižji od republiškega povprečja
- odsotnost upravljanja z rudarsko in energetske infrastrukturo po zaprtju rudnikov

<ul style="list-style-type: none">▫ skupni regijski javni transport▫ platforma Premogovne regije v tranziciji▫ izgradnja tunela Trbovlje – Prebold – navezava na avtocesto▫ ureditev površin za nemotoriziran promet – trajnostna mobilnost▫ ureditev protipoplavnih zaščit▫ spodbujanje novih domačih in tujih investicij v regiji	
--	--

5. KLJUČNI IZZIVI REGIJE

Deležniki v regiji na različnih področjih delovanja zaznavajo ključne izzive, kot sledi:

5.1 Področje razvoja gospodarstva, podjetništva, turizma, v povezavi s človeškimi viri

1. Razvoj obstoječe industrije, mikro, malih in srednjih podjetij (MSP) ter podpornega okolja.
2. Izboljšanje dostopnosti regije - infrastruktura (ceste, železnice, prenočitvene kapacitete, stanovanja, komunalno opremljena infrastruktura, plinovod, vodovod, kanalizacija, elektro omrežje).
3. Aktivacija degradiranih površin in zapuščenih objektov/poslovnih prostorov.
4. Slabo razvito področje turizma v regiji.

5.2 Področje razvoja okolja in prostora

1. Zniževanje količine odpadkov (preventiva – embalaža).
2. Onesnaževanje podtalnice in ureditev pitne vode.
3. Ozaveščanje na lokalni in regionalni ravni ter regulativa na državni ravni.
4. Sanacija degradiranih površin ;
5. Izboljšanje kakovosti zraka s poudarkom na povečevanju števila merilnih mest in boljšim nadzorom nad individualnimi kurišči ter kurjenjem na vrtovih;
6. Izboljšanje upravljanja z odpadnimi vodami;
7. Energetska preobrazba (energetske sanacije; mehki ukrepi za varčevanje z viri energije; uporaba OVE)

5.3 Področje razvoja mobilnosti in regionalne povezljivosti

1. Prilagoditev mobilnosti dnevnih migracij prebivalstva, staranju prebivalstva, in učinkovitejši javni promet.
2. Ustvarjanje privlačnega okolja za turizem in gospodarstvo.

3. IKT podpora pametnemu mestu, pametni vasi.

5.4 Področje razvoja človeških virov

1. Skrb za starejše in ostale ranljive skupine, sobivanje za vse generacije, integracija ranljivih skupin, povezovanje, sodelovanje, sprememba miselnosti vseh generacij.
2. Povezanost med potrebami trga dela in kompetencami zaposlenih in brezposelnih, zajezitev bega možganov (zadržanje izobražene in ustvarjene delovne sile).
3. Ustrezni bivalni pogoji za vse generacije, ustrezna bivalna, kulturna, družbena, športna infrastruktura.
4. Spodbujanje digitalne in finančne pismenosti prebivalstva

5.5 Področje trajnostnega in celostnega razvoj mest in podeželja

1. Celostni socialni, gospodarski in okoljski razvoj urbanih območij, kulturna dediščina in varnost v urbanih območjih.
2. Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost (CLLD).
3. Problemsko območje z visoko stopnjo brezposelnosti.

6. RAZVOJNA SPECIALIZACIJA REGIJE

Zasavje je po dolgotrajnem izkoriščanju v industrijske in rudarske namene na dobri poti k prestrukturiranju iz premogovne v regijo čiste energije in trajnostnega razvoja. Tudi s pomočjo platforme za premogovne regije v tranziciji lahko pripravimo specifičen in osredotočen načrt Zasavja, ki si ga želimo v prihodnosti.

Regija mora s prestrukturiranjem vzpostaviti pogoje, ki bodo omogočali dobre bivalne pogoje, razvoj novih dejavnosti, pridobivanje novih investitorjev in podjetnikov ter gospodarstvo, ki bo temeljilo na energetiki obnovljivih virov in čiste energije ter na drugačni veji gospodarstva, ki se je v Zasavju šele začela vzpostavljati, turizmu.

Specializacija regije bo temeljila na dejavnostih v svetovno konkurenčnih podjetjih, ki so izvozno usmerjena in imajo močan razvojni potencial. Mednje spadajo področje 3E (elektrotehnika – elektronika – energetika), steklarstvo, kovinsko – predelovalna dejavnost, novi materiali, kemična industrija ter obnovljivi viri energije, čiste oblike energije in zelena predelava oz. recikliranje odpadkov. Razvoj je usmerjen v nove produkte in rešitve za pametne zgradbe in dom ter z njimi poudarek na industriji 4.0. Digitalizacija industrije nudi nove možnosti za rast in za zaposlovanje, obenem pa tudi mednarodno povezovanje, usklajevanje izdelkov, prilagajanje proizvodnje brez časovnega zamika ter večjo učinkovitost pri porabi virov in energije.

S preobrazbo bo v regiji mogoče določiti tudi potencialno nove dejavnosti, ki imajo kadrovske, prostorske in druge potencial, nimajo pa znanih nosilcev aktivnosti (npr. lesna in strojna industrija z bogato tradicijo in trenutno le majhnimi podjetji). Podobno velja tudi za energetiko, ki je doslej temeljila na premogu, na temelju obnovljivih virov pa se mora še le vzpostaviti (na primer hidroelektrarne na Savi, lesna biomasa, termalna energija, sončna energija).

7. STRATEŠKI RAZVOJNI CILJI REGIJE

CILJ 1: **Inovativno in konkurenčno gospodarstvo v Zasavju**

SPECIFIČNI CILJI v sklopu cilja 1:

- 1.1 Izboljšati poslovno podporno okolje in dostopnost storitev za gospodarstvo.
- 1.2 Izboljšati infrastrukturo za potrebe gospodarstva
- 1.3 Povečati dodano vrednost gospodarskih dejavnosti.
- 1.4 Povečati prepoznavnost podjetij na domačem in tujih trgih.
- 1.5 Povečati število kakovostnih delovnih mest v regiji.
- 1.6 Zajeziti beg možganov iz regije (odhajanje izobražene in ustvarjene delovne sile).
- 1.7 Oblikovati temeljne podjetniške in konkurenčne vzvode za čimbolj dinamično gospodarsko strukturo.
- 1.8 Doseči hitrejši razvoj in osredotočenje na področja z relativnimi konkurenčnimi prednostmi.
- 1.9 Spodbujati inovativnost
- 1.10 Razviti kakovostne in inovativne turistične produkte ter okrepiti promocijo trajnostnega turizma.

CILJ 2: **Zeleno in nizkoogljično Zasavje**

SPECIFIČNI CILJI v sklopu cilja 2:

- 2.1 Ohraniti prebivalstvo v regiji.
- 2.2 Izboljšati kakovost okolja.
- 2.3 Spodbujati okolju prijazne pristope (krožno gospodarstvo, samooskrba, uporaba OVE).
- 2.4 Povečati število trajnostnih delovnih mest s povezovanjem ekologije in ekonomije.

CILJ 3: **Mobilno in regionalno povezano Zasavje**

SPECIFIČNI CILJI v sklopu cilja 3:

- 3.1 Ustvariti več trajnostnih oblik mobilnosti in pametne rešitve v podporo trajnostni mobilnosti- (zmanjšanje števila vozil oz. povečanje števila uporabnikov javnega prevoza, več kolesarjev za dnevno migracijo, zmanjšanje tranzitnega prometa skozi urbana središča, hoja)
- 3.2 Izboljšati kakovost zraka v regiji.
- 3.3 Izboljšati dostopnost regije.

3.4 Omogočiti pokritost regije z dostopom do širokopasovnega omrežja, povečati uporabo IKT storitev in dostop do interneta vsem prebivalcem v regiji.

CILJ 4: Družbeno razvito Zasavje

SPECIFIČNI CILJI v sklopu cilja 4:

- 4.1 Vključiti vse generacije v izobraževanje, vseživljenjsko učenje in medgeneracijsko sožitje. Krepi življenjske kompetence, tudi digitalne; razvoj kompetenc za potrebe trga dela in delovanja v sodobni družbi.
- 4.2 Dvigniti kakovost življenja ranljivih ciljnih skupin (otroci in mladi iz depriviligiranih družinskih okolij, starejši, brezposelni priseljenci, migranti, gibalno ovirane osebe, osebe s posebnimi potrebami) ter preprečiti zdrs v socialno izključenost in revščino.
- 4.3 Zagotoviti samostojno, zdravo in varno življenje vseh generacij (celovita socialna, zdravstvena oskrba in preventiva, integrirana oskrba).
- 4.4 Zvišati kakovost bivanja.
- 4.5 Ustaviti trend dnevnih migracij v druge regije in odseljevanje.
- 4.6 Razviti kakovostna delovna mesta in podporno okolje za inovativno, vključujočo družbo znanja.

CILJ 5: Trajnostni in celostni razvoj mest in podeželja v Zasavju

SPECIFIČNI CILJI v sklopu cilja 5:

- 5.1 Spodbuditi celosten socialni, gospodarski in okoljski razvoj, ohraniti kulturno dediščino in varnost v urbanih območjih.
- 5.2 Pripraviti Regionalni prostorski načrt.
- 5.3 Ohraniti identiteto regije in razviti kulturno dediščino v turistične namene (rokodelstvo, rudarstvo, steklarstvo).
- 5.4 Povezati skupnost in krepi medgeneracijsko sodelovanje.
- 5.5 Povečati kakovost in privlačnost za življenje za mlade.
- 5.6 Razviti in krepi nevladne organizacije in podporno okolje za njihov razvoj.
- 5.7 Vključitev v projekt Pametne vasi

8. RAZVOJNE PRIORITETE REGIJE

8.1. Inovativno in konkurenčno gospodarstvo v Zasavju

Za uresničevanje ciljev v sklopu prioritete inovativnega in konkurenčnega gospodarstva deležniki predvidevajo naslednje ukrepe in aktivnosti:

Ukrep 8.1.1: Razvoj poslovnih lokacij

Predvidene aktivnosti:

- Razvoj obrtno-industrijskih con ter implementacija novih con za bodoče investitorje.
- Načrt usposobljenosti infrastrukturnih lokacij.
- Identifikacija ustreznih površin za gospodarski razvoj.
- Usklajeno načrtovanje prenove in uporabe degradiranih površin in objektov.
- Odkup degradiranih zemljišč ali pa prenos na lokalne skupnosti (občino).
- Urejanje cestne infrastrukture, logistike.
- Vzpostavljanje koncepta vodenja in upravljanja poslovnih con.
- Razvoj podporne infrastrukture.
- Vzpostavitev novodobnih oblik dela.

Ukrep 8.1.2: Podpora preobrazbi gospodarskih dejavnosti

Predvidene aktivnosti:

- Podpora digitalni preobrazbi in drugih aktivnostih za prehod iz obstoječih delovnih mest v delovna mesta z višjo dodano vrednostjo, vključno z aktivnostmi za krepitev RR dejavnosti.
- Vzpostavitev institucije ki bo tako malih in srednjim, kot tudi velikim podjetjem omogočala podporo na področju digitalizacije, laboratoriji, raziskave, testiranje itd..
- Sodelovanje z raziskovalnimi in izobraževalnimi organizacijami v Sloveniji in tujini (npr. v okviru SRIP in pametne specializacije bi lahko v regiji vzpostavili dislocirano enoto katerega od raziskovalnih inštitutov, univerze ali pa lastna ustanovitev tovrstne organizacije – institucije znanja namreč predstavljajo podporno okolje obstoječi veliki industriji).
- Povezovanje velikih podjetij z mikro, malimi in srednjimi podjetji.
- Izboljšati sodelovanje med podjetji v regiji (večja moč podjetij).
- Spodbujanje razvoja obstoječih velikih podjetij kot nosilcev gospodarske dejavnosti regije (Industrija 4.0, digitalizacija).
- Celovito podporno kolje za mala in srednja podjetja v vseh vidikih poslovanja.

- Podporno okolje za mala in srednja podjetja z vidika pridobivanja EU sredstev (boljše črpanje – pomankanje znanj podjetnikov).
- Mala in srednja podjetja – uporaba sistema vavčerjev zaradi enostavnejšega postopka.
- Spodbujanje ustanovitve in razvoja MSP.
- Vzpostavitev mreže lokalnih pridelovalcev in ponudnikov hrane ter storitev na zasavskem podeželju.
- Vzpostavitev možnosti za razvoj aktivnega in doživljajskega turizma v zasavskem hribovju in zaščitnih območjih Nature 2000 (vključno z ureditvijo planinskih postojank).
- Revitalizacija objektov in območij industrijske dediščine za vzpostavitev inovativnih turističnih produktov.
- Specializirana usposabljanja lokalnih turističnih deležnikov za interpretacijo naravne in kulturne dediščine Zasavja.
- Spodbujati nastanek novih, sodobnih namestitev višje kakovosti za poslovne in butične turiste.

Aktivnosti za krepitev prepoznavnosti regije in privabljanje investitorjev.

- Mala in srednja podjetja – finančni instrument za Zasavje.
- Ustvarjanje novih delovnih mest z višjo dodano vrednostjo.
- Nadgradnja izobraževalnih programov za potrebe gospodarstva.

Deležniki na področju gospodarstva v regiji prepoznavajo tudi naslednje aktivnosti, s katerimi bo regija pripomogla k uresničevanju zastavljenih ciljev na področju razvojne prioritete inovativnega in konkurenčnega gospodarstva:

- Razvoj delovnih mest za kadre s srednješolsko izobrazbo
- Razvoj produktov z višjo dodano vrednostjo
- Implementacija novih programov v šolski sistem – izobraževalni center
- Zagotoviti komunalno opremljena zemljišča z zeleno tehnologijo
- Center za črpanje manjših višin EU sredstev
- Predor Trbovlje – Prebold - povezava regije in navezava na avtocestno omrežje
- Investicije MSP – preveč birokratskih težav
- Socialna povezanost z gospodarstvom (zaposlovanje domače delovne sile)
- Digitalizacija industrije in MSP
- Nadgradnja obstoječe industrije ter preboj novih dejavnosti, industrije ter dejavnosti
- Povezovanje celotnega Zasavja na gospodarskem nivoju
- Zadržati obstoječe ljudi v regiji – preprečiti beg možganov
- Velik poudarek dati na mikro podjetjih in zagotoviti njim ustrezno in dobro podporno okolje
- Prenos izkušenj iz starejšega kvalificiranega kadra (direktorji, npr. klub direktorjev) na mlajše generacije
- Industrija 4.0 uporabiti v obstoječi veliki industriji v regiji (mala podjetja so lahko dobavitelj veliki industriji)

8.2. Zeleno in nizkoogljično Zasavje

Za uresničevanje ciljev v sklopu prioritete zelenega in nizkoogljičnega Zasavja deležniki predvidevajo naslednje ukrepe in aktivnosti:

Ukrep 8.2.1: Varovanje okolja

Predvidene aktivnosti:

- Nadaljnji razvoj infrastrukture (oskrba z vodo, ravnanje z odpadnimi vodami, omogočiti oskrbo z vodo tudi v ruralnem okolju, izgradnja pitnikov na javnih površinah).
- Nakup čistilnih naprav za posamezne onesnaževalce, za vse občane; tudi za tista podjetja, ki čistilnih naprav še nimajo; lokalne čistilne naprave za naselja.
- Aktivnosti za izboljšanje kvalitete zraka.
- Uvedba oz. nadgradnja ukrepov za sofinanciranje zelenih rešitev.
- Aktivnosti za zmanjševanje hrupa.
- Ozaveščanje prebivalcev za boljše ločevanje odpadkov v gospodinjstvih, nakupovalnih navad, vpeljevanje »zero waste« načina življenja.
- Izločitev ostalih odpadkov iz bioloških odpadkov
- Programi osveščanja, regulacija in kontroliranje, zapreti trg za določeno toksično embalažo, preprečevanje nastajanja odpadkov, zniževanje odpadkov hrane, nadomestitev plastike, višja cena za več škodljive embalaže.
- Uvajanje brezplačnih biološko razgradljivih vrečk ali trajnostnih vrečk iz odpadnih materialov.
- Boljši nadzor nad ločevanjem odpadkov in sankcije ter ozaveščanje prebivalcev regije o doslednem ločevanju odpadkov.
- Sanacija divjih odlagališč ter sanacija zasutih brezen in kraških jam (nevarnost negativnih vplivov na pitno vodo)
- Vzpostavitev infrastrukture za elektronske odpadke.
- Pobude za regulacijo na državni ravni – strategija in nadzor glede ravnanja z odpadki.
- Ureditev infrastrukture za varovanje lastniških živali.
- Ozelenitev javnih površin ter urbanih vrtov.
- Urejanje pitnikov ter odprtih vodnih površin.

Ukrep 8.2.2: Spodbujanje krožnega gospodarstva

Predvideni aktivnosti:

- Spodbujanje pilotnih projektov na področju krožnega gospodarstva.

- Ozaveščanje prebivalcev regije o principih krožnega gospodarstva in vpeljava krožnega gospodarstva kot poslovnega modela v organizacije.

Ukrep 8.2.3: Ureditev poplavnih in erozijskih območij

Predvidena aktivnost:

- Ureditev infrastrukture na poplavnih območjih.
- Priprava dokumentacije in izvedba ukrepov večje protipoplavne varnosti (protipoplavna zaščita).
- Sanacija plazov ter skalnatih pobočij.

Ukrep 8.2.4: Energetska učinkovitost in uporaba obnovljivih virov energije, samooskrba z energijo

Predvidene aktivnosti:

- Sanacija javnih zgradb v varčnejše in bolj samooskrbne.
- Ohranitev energetske lokacije in njen nadaljnji razvoj funkcionalnosti.
- Odprtje tovarn za proizvodnjo baterij, reciklažo teh baterij; vodikova elektrarna.
- Vzpostavitev sončnih in vetrnih elektrarn.
- Izkoriščanje geotermalne energije.
- Spodbujanje nakupa in vgradnje toplotnih črpalk.

8.3. Mobilno in regionalno povezano Zasavje

Za uresničevanje ciljev v sklopu prioritete mobilnega in regionalno povezanega Zasavja deležniki predvidevajo naslednje ukrepe in aktivnosti:

Ukrep 8.3.1: Bolj trajnostna mobilnost

8.3.1.1 Javni potniški promet

Predvidene aktivnosti:

- Aktivnosti za javni potniški promet mora postati uporabnikom prijaznejši (hitrejši, udobnejši, cenejši), skratka primerjalno gledano ugodnejši od uporabe osebnih vozil.
- Ureditev avtobusnih postajališč (objava ura prihoda, morebitne zamude, pokrit prostor, Wi-fi, informacijski terminal idr.).
- Ureditev urnikov in linij (definirati pomembnejše linije migracij in povečati število prevozov na uro).
- Ureditev območij železniških postaj (P+R, multimodalno vozlišče).
- Enotna karta za uporabo javnega potniškega prometa in izposajo koles.

- Vzpostaviti trajnosten ekološko naravnan javni prevoz (npr. električni turistični vlak). Večja pogostost vozil javnega prevoza za uporabnike.

8.3.1.2 Kolesarsko omrežje

Predvidene aktivnosti:

- Zagotavljanje varnosti in enostavnosti uporabe kolesarskih stez.
- Izgradnja novih kolesarskih povezav in obnova obstoječih.
- Stimulacija zaposlenih za uporabo kolesa ali hoje.
- Postavitev nadstreškov za varno hrambo koles.
- Smiselna gradnja območja možnosti izposoje koles.
- Sodelovanje z lokalnim ponudnikom javnega prevoza potnikov.

8.3.1.3 Urejanje prometa v urbanih središčih

Predvidene aktivnosti:

- Omejiti vožnjo motornih vozil skozi urbana središča oz. zaprtje dela mesta za motoriziran prevoz.
- Omejitve hitrosti oz. območja umirjenega prometa.
- Vzpostavitev dodatnih t.i. »share road«-ov (kolesarji in pešci imajo prednost pred vozili).
- Izgradnja obvoznic.
- Izgradnja predora Trbovlje-Prebold.
- Prepoved določenega prometa skozi mesta (tovorni promet, starejša vozila, ki prekomerno obremenjujejo okolje).
- Spodbujanje politike vračanja potnih stroškov – nakup vozovnic za javni potniški prevoz.
- Vzpostavitev dodatnih modrih con, wifi con, tabel z voznim redom.
- Izgradnja parkirišč na železniških postajah.
- Izgradnja postajališč za avtodome.
- Izgradnja P+R postajališč in drugih multimodalnih vozlišč.
- Izgradnja parkirišč v okolici zdravstvenih in reševalnih objektov.
- Spodbujanje elektrifikacije vozil in uporabo alternativnih goriv (vodik, zemeljski plin).
- Spodbujanje uporaba koles, hoje in javnega potniškega prometa.
- Izgradnja in obnova kolesarskih stez.
- Spodbuditev uporabe javnega prometa na električni pogon.
- Ureditev varnih peš poti v strnjениh naseljih in prilagoditev peš poti za gibalno ovirane osebe.
- Povezava hodnikov za pešce z multimodalnimi centri.
- Zapiranje mestnih središč za motoriziran promet.

- Ureditev parkirnih točk na obrobju mesta in v mestih.
- Pametne parkirne hiše.

Ukrep 8.3.2: Dostopnost in povezljivost regije

Predvidene aktivnosti:

1. Povezovanje občin v regiji:
 - Ureditev povezav med občinami.
 - Spodbujanje modernizacije železnic.
 - Ureditev cestne in kolesarske infrastrukture med občinami.
 - Kolesarska transverzala Litija – Hrastnik.
 - Javni prevoz na relaciji Dol pri Hrastniku – Zagorje.
 - Električna kolesa na relaciji Zagorje – Trbovlje – Hrastnik.
 - Izgradnja oz. obnova občinskih cest.
 - Obnova regionalne ceste Trbovlje – Podmeja – Prebold.
2. Povezovanje regije z drugimi regijami v Sloveniji:
 - Ureditev cestnih in železniških povezav (dnevne migracije v večja mestna središča)
 - Spodbujanje modernizacije železnic.
 - Gradnja ceste Hrastnik-Zidani most in obnova Dol pri Hrastniku proti Šmarjeti.
 - Rekonstrukcija ceste Orehovica Trojane-Lukovica.
 - Gradnja predora Trbovlje Prebold.
 - Vlaganje v modernizacijo vzletišča Zagorje.
 - Železniški prevoz na relaciji Hrastnik – Celje.

Ukrep 8.3.3: Dostopnost IKT

Predvidene aktivnosti:

- Aktivnosti za krepitev zaupanja v kibernetски prostor in varovanje človekovih pravic.
- Dvig splošnega zavedanja o pomenu IKT in interneta za razvoj družbe.
- Izobraziti starejšo populacijo za uporabo spletnih in digitalnih komunikacijskih orodij.
- Vzpostavitev centrov IKT za namen uporabe določenih storitev (npr. Center mobilnosti).
- Ureditev dostopnosti za priklop na širokopasovni internet.
- Gradnja širokopasovnega omrežja na območju preostalih belih in sivih lis (nepokritosti z internetom 100 Mb/s ali več).

Ukrep 8.3.4: Pametne rešitve za trajnostno mobilnost

- Združitev obstoječih in novih aplikacij pod enotni vmesnik – trajnostna mobilnost.
- Prilagoditev aplikacij uporabnikom.
- Združitev obstoječih in dodajanje novih aplikacij pod aplikacijo pametno mesto:
 - načrtovanje optimalne poti z uporabo urnikov javnega prometa,
 - izposoja e-koles,
 - naročanje izrednih prevozov,
 - carsharing,
 - carpooling,
 - javljanje napak v sistemih prevoza,
 - pregled urnikov javnega prometa,
 - enotna vozovnica,
 - zastoji in zapore cest,
 - izvedba projektov za porabo participatornega dela proračuna lokalnih skupnosti,
 - beleženja aktivnosti uporabnika – zdravstveni vidik.

8.4. Družbeno razvito Zasavje

Za uresničevanje ciljev v sklopu prioritete družbeno razvitega Zasavja deležniki predvidevajo naslednje ukrepe in aktivnosti:

Ukrep 8.4.1: Podpora prehodu iz izobraževanja v zaposlitev

Predvidene aktivnosti:

- Izvajanje programov vseživljenjske karijerne orientacije in izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja.
- Vzpostavitev programov karijerne orientacije za mlade in nadgradnja obstoječih.
- Izvajanje regijskih štipendijskih shem.

Ukrep 8.4.2: Obnova, izgradnja družbene infrastrukture

Predvidene aktivnosti:

- Izgradnja in/ ali obnova domov za starejše, vrtcev, šol, drugih izobraževalnih institucij ter drugih javnih objektov oz. objektov družbenega pomena.
- Izgradnja neprofitnih stanovanj za vse generacije.
- Socialno varstveni programi, infrastruktura na področju družbenega razvoja v regiji (varovana stanovanja, obnova šol, vrtcev, pokopališč).

Ukrep 8.4.3: Socialno varstveni programi

Predvidene aktivnosti:

- Deinstitutionalizacija (povezati razpršene institucije, ki delujejo na istem področju); varovana stanovanja; oskrbovana stanovanja in prilagojena stanovanja starejšim in drugim skupinam.
- Razvoj integriranih storitev na področju socialno varstvenih programov.

Ukrep 8.4.4: Krepitev kompetenc za življenje in delo

Predvidene aktivnosti:

- Izobraževanje, usposabljanje, krepitev življenjskih kompetenc, tudi digitalnih; razvoj kompetenc za potrebe trga dela.
- Programi za socialno vključevanje in večgeneracijsko učenje, socialna aktivacija, povezovanje, sodelovanje.
- Preventivni programi, s katerimi se bo aktiviralo in integriralo pripadnike različnih ranljivih ciljnih skupin in preprečevalo njihovo socialno izključenost npr. s pomočjo večgeneracijskih centrov.
- Programi za krepitev poklicnih in ključnih kompetenc zaposlenih in brezposelnih.
- Programi za opolnomočenje starejših s področja digitalne pismenosti in drugih vrst programov.

Ukrep 8.4.5: Celovita zdravstvena oskrba in preventiva

Predvidene aktivnosti:

- Programi preventive, krepitev zdravja.
- Izboljšanje dostopnosti do zdravstvenih storitev.
- Ozaveščanje prebivalstva.

Ukrep 8.4.6: Socialno podjetništvo

Predvidene aktivnosti:

- Vzpostavitev aktivnega podpornega okolja za socialna podjetja.
- Finančne spodbude za socialne organizacije/podjetja/društva.

8.5. Trajnostni in celostni razvoj mesta in podeželja

Za uresničevanje ciljev v sklopu prioritete trajnostnega in celostnega razvoja mest in podeželja v Zasavju deležniki predvidevajo naslednje ukrepe in aktivnosti:

Ukrep 8.5.1: Mehanizem CTN za trajnostni razvoj mestnih naselij in naselij mestnih območij.

Predvidene aktivnosti:

- Revitalizacija rudniških površin.
- Ureditev in obnova mestnih jeder in trgov.
- Ureditev zapuščenih industrijskih površin.
- Razvoj podeželja s pomočjo eko turističnih kapacitet.

Ukrep 8.5.2: Mehanizem CTN za funkcionalno degradirana območja (FDO).

Ukrep 8.5.3: Priprava Regionalnih prostorskih planov.

Ukrep 8.5.4: Revitalizacija kulturne dediščine.

Predvidene aktivnosti:

- Popis obstoječega stanja kulturne dediščine, ureditev lastništva ter njena aktivacija.
- Aktivnosti za ohranitev snovne in nesnovne dediščine.
- Vzpostavitev skupne blagovne znamke.
- Urejanje in prenova območij ter objektov posebnega kulturnega pomena (ustrezno prostorsko načrtovanje, urejanje mestnih jeder, obnova kolonij, nadgradnja infrastrukture, energetske sanacije stavb).
- Obnova rudarskih kolonij.

Ukrep 8.5.5: Mladi in aktivno državljanstvo

Predvidene aktivnosti, ki so vezane tudi na prioriteto 8.4 Družbeno razvito Zasavje:

- Nadgradnja programov za spodbujanje aktivnega državljanstva mladih.
- Krepitev mentorskih programov, ki se izvajajo skupaj s podjetji, zavodi, nevladnimi organizacijami.
- Aktivnosti za preprečevanje izseljevanja višje izobraženih mladih iz podeželskih okolij.
- Vzpostavitev pogojev in infrastrukture za malo podjetništvo.
- Zagotovitev ustreznih spodbud za aktivno državljanstvo v zgodnjih letih.
- Programi za vzpodbujanje večje povezanosti nevladnih organizacij in institucij izobraževanja.

Ukrep 8.5.6: Prehod na čistejšo družbo in ohranjanje narave

Predvidene aktivnosti, ki so vezane tudi na prioriteti 8.2 Zeleno in nizkoogljično Zasavje in 8.3 Mobilno in regionalno povezano Zasavje:

- Aktivnosti za spodbujanje uporabe javnega prevoza v gostejših naseljenih predelih in na podeželju.

- Programi za krepitev samooskrbnega načina življenja.
- Aktivnosti za osveščanje prebivalstva glede zmanjšanje porabe energije in ravnanja z odpadki.
- Postavitev električnih polnilnic tudi na podeželju.

Ukrep 8.5.7: Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost (CLLD)

Predvidene aktivnosti:

- Vzpostavitev mehanizma za predfinanciranje projektov.
- Socialna aktivacija in participacija na področju izvajanja javnih in zasebnih aktivnosti v skupnosti.

Ukrep 8.5.8: Spodbujanje razvoja nevladnih organizacij

Predvidene aktivnosti:

- Krepitev podpornega okolja za razvoj in delovanje nevladnih organizacij (regionalno stičišče) in vzpostavitev skupnostnega prostora in skupne opreme za delovanje nevladnih organizacij
- Finančne spodbude zaposlovanja v NVO (profesionalizacija NVO).
- Vzpostavitev garancijske sheme za NVO.
- Aktivnosti za krepitev partnerstev med NVO in občinami oziroma regijo.

Ukrep 8.5.8: Problemska območja

Vezano na prioriteto 1: Inovativno in konkurenčno gospodarstvo v Zasavju, so za krepitev gospodarskih subjektov v regiji nujni naslednji ukrepi:

- subvencije za zagon podjetij ali zagon novih dejavnosti obstoječi podjetij,
- subvencije za rast in razvoj v začetni fazi poslovanja,
- podpora demonstracijsko-pilotni proizvodnji,
- olajšave za podjetnike,
- ugodna razvojna posojila,
- spodbude za razvoj trajnostnega razvoja podeželja,
- spodbujanje konkurenčnosti in hkrati promocija območij za pridobivanje investorjev.

9. KAZALNIKI MERJENJA CILJEV RAZVOJA REGIJE

	Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Ciljna vrednost 2030
1	Indeks razvojne ogroženosti	125,1 (2017)	Ne obstaja vir J. Pečar
2	Indeks staranja prebivalstva	145,3 (2019 H2)	< 145,3
3	Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu	79,77 (2018)	85
4	Bruto domači proizvod na prebivalca po kupni moči (v % od povprečja EU)	17.144 (2017) 70 indeks	20.800 85 indeks
5	Neto razpoložljivi dohodek na prebivalca (euro)	11.418,8 (2018)	Povprečje SLO – 11.872,2
6	% razvitost kohezijske regije (Zahodna/Vzhodna Slovenija) glede na povprečno v slovenskih, avstrijskih, italijanskih in hrvaških mejnih regijah ravni NUTS 3	91 % (2015)	100 %
7	Stopnja delovne aktivnosti	54 (2018)	>60
8	Stopnja delovne aktivnosti (od 20–64 let) v %	73,7 (2018)	>75
9	Stopnja registrirane brezposelnosti	8,1 (september 2019)	< 7
10	Delež prebivalstva s terciarno izobrazbo	26,8 (2016)	30,0
11	Drugo izobraževanje in usposabljanje – vseživljenjsko (št. vključenih)	148.847	220.000
12	Delež območij Natura 2000	56,43	=56,43
13	Delež zavarovanih območij	54,75	=54,75
14	Funkcionalno degradirana območja, št. /površina v ha)	470/1476,2	235 / 800
15	Gostota prebivalstva (št. preb/km ²)	117,6 (2019 H2)	Ni v SRS
16	Naravni prirast	- 116 (2018)	Predlog v +
17	Selitveni prirast med statističnimi regijami	- 146 (2018)	Predlog v +
18	Stopnja tveganja socialne izključenosti v %	18,7 (2018)	< 16
19	Stopnja stanovanjske prikrajšanosti v %	23 (2018)	20
20	Stopnja tveganja revščine	15,6 (2018)	< 10
21	Bruto domači izdatki za RRD (% glede na SLO)	1,2 (2016)	10
22	Raziskovalci po regijah (% glede na SLO)	1,2 (2016)	10
23	Delež priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje, v %	74,5	85
24	Zaposlene osebe	12.490 (2017)	12.690

25	Delovno aktivno prebivalstvo	14.045 (2017)	14.245
----	------------------------------	---------------	--------

VIRI IN LITERATURA

- Statistični urad Republike Slovenije – SURS (<https://pxweb.stat.si/SiStat>)
- Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje – ZRSZ
(https://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/stopnja_registrirane_brezposelnosti)
- Urad RS za makroekonomske analize in razvoj - UMAR (<http://www.umar.gov.si/napovedi/>)
- Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve – AJ PES (Informacije o poslovanju gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in zadrug v zasavski regiji v letu 2018)
- Partnerstvo LAS Zasavje
- Agencija Republike Slovenije za okolje – ARSO
(<https://www.arso.gov.si/zrak/kakovost%20zraka/podatki/>)
- Direkcija RS za infrastrukturo
- Centralni register društev pri Ministrstvu za notranje zadeve (<http://mrrsp.gov.si/rdruobjave/dr/index.faces>)